

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ
ГЕАГРАФІЯ ПАВЕТРАНЫХ ЛІНІЙ ПАРЫЖА

ГЛЫБІНКА
ФЕРМЕР Мікола ШРУБА

ДЫПКУР'ЕР
БЕЛАРУСКАЯ СЕЛЬГАСТЭХНІКА НА
ВЫСТАВЕ ў АРГЕНЦІНЕ

2 стар.

3 стар.

3 стар.

РАДАВОД
Анатоля БАЦЮШКА І ЯГО СЯМ'Я

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
"ЖЫЦЦЕ І ВЕРА"

ЗВЯРЖАЮЧА СЮВЯЗЬ, УКРАЇНА,
КІРГІЗІЯ, РАСІЯ

4 стар.

5 стар.

6 стар.

ГАЛЕРЭЯ
УСПАМІН ПРА МАСТАКА
Віталія ЦВІРКУ

СЛУХАЙ СВАЁ
АСТРАЛОГІЯ НІ ПРЫ ЧЫМ...

КРЫЖАВАНКА ад Ірыны БЕКІШ.

7 стар.

8 стар.

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

10 красавіка 2003 года, № 15 (2833)

Цана 160 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

НОВЫЯ ВЫДАННІ
"БЕЛАРУСКАЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ"
Выдавецтва "Беларуская Энцыклапедыя імя П.Броўкі" прадставіла чытачам свае новыя кнігі: "Сацыялагічная Энцыклапедыя", "Тэатральная Беларусь".

"Сацыялагічная Энцыклапедыя" — толькі трэцяя кніга такой тэматыкі ў Беларусі. У ёй каля 1 300 сацыялагічных тэрмінаў. У раздзеле персаналій прадстаўлена вялікая колькасць вучоных. Па словах Аляксандра Данілава, члена-карэспандэнта Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктара сацыялагічных навук, прафесара, у стварэнні гэтай энцыклапедыі прымалі ўдзел не толькі беларускія аўтары, але і іх калегі з Расіі і Украіны.

Энцыклапедыю "Тэатральная Беларусь" прадстаўляла Людміла Календа — загадчык рэдакцыі літаратуры і мастацтва выдавецтва "Беларуская Энцыклапедыя". У стварэнні гэтай энцыклапедыі ўдзельнічалі амаль усе беларускія тэатразнаўцы. Даволі поўна абраны матэрыялы пра фестывалі, якія праходзяць на Беларусі. "Тэатральная Беларусь" выйшла ў двух тамых пад агульнай рэдакцыяй доктара мастацтвазнаўства, прафесара Анатоля Сабалеўскага. У канцы кожнага тома асобная бібліяграфія. У бліжэйшы час глянцэвая выданне даведнікаў пра асобныя тэатры Беларусі.

ЗАЛАТЫ "ЛІС"

Нацыянальны банк Беларусі выпускае ў абарачэнне залатую з устаўкамі з брыльянтаў памятную манету "Ліс" наміналам 50 рублёў.

Як паведаміла ўпраўленне інфармацыі Нацбанка, манета выраблена ў рамках міжнароднай манетнай праграмы, прабой

сплаву 999 і масай каштоўнага металу ў чысціні 7,78 грама. Тыраж яе складзе да 2 000 штук. На правым баку манеты ў крузе размешчана рэльефнае адлюстраванне Дзяржаўнага герба Беларусі, па кругу — надпісы: у верхняй частцы — "Рэспубліка Беларусь", у ніжняй — "Пяцьдзесят рублёў". На адваротным баку ў цэнтры — рэльефнае адлюстраванне галавы ліса, у вачах — устаўкі з брыльянтаў, а па кругу надпісы — справа ўнізе "VULPES VULPES", уверх — "ЛІС".

СЯМІКОЛЕРНАЕ СВЯТА

У *Браслаўскім Доме культуры ў рамках Тыдня беларускай кнігі адбылося свята часопіса "Вясёлка".*

У канцэрце дзеці чыталі вершы і спявалі песні, якія друкаваліся ў гэтым часопісе, разыгрываліся сцэны па казках, апублікаваных там жа. Быў тут прадстаўлены і музей Вясёлкіна, у якім прысутныя пазнаёміліся з многімі цікавымі рэчамі сялянскага побыту Беларусі. Весела вёў вечарыну Вася Вясёлкін, які і запрасіў на сцэну беларускага паэта з Даўгаўпілса Станіслава Валодзьку, творы якога таксама друкуе часопіс "Вясёлка".

"МІНСКАЯ ВЯСНА-2003"

Красавік — час правядзення традыцыйнага фестывалю музыкі "Мінская вясна-2003".

На працягу больш трох тыдняў у розных канцэртных залах Мінска будуць гучаць творы айчынных і замежных кампазітараў у выкананні як беларускіх, так і вядомых замежных музыкантаў: слухачы пачуюць скрыпача К.Кокеля і піяністку Л.Гевойна з Германіі, піяніста М.Дальберта з Францыі, украінскую арганістку А.Макрову, сучаснаму дырыжорам з ЗША К.Ніксан-Лейн. Фестывальныя выступленні праходзяць на некалькіх канцэртных пляцоўках: акрамя традыцыйнай Залы камернай музыкі, таксама ў залах Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Нацыянальнага акадэмічнага тэатра оперы і балета, Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра.

Фестываль пачаўся выкананнем Канцэрта для фартэпіяна з аркестра № 2 І.Брамса. Выканаўца — Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі, дырыжор — Карэн Ніксан-Лейн (ЗША), саліст — малады беларускі выканаўца Канстанцін Красніцкі.

Падрыхтавала Юлія СЕЛЮЖЫЦКАЯ.

захавай традыцыю

КАРУНКІ КАНСТАНЦІНА РАТКЕВІЧА

Канстанцін Раткевіч — слесар-інструментальшчык Аршанскага АА "Легмаш" з захапленнем займаецца разьбой па дрэву.

падрабязнасці

У ГОНАР СТАФАНІІ СТАНЮТЫ

Мемарыяльная дошка, прысвечаная памяці народнай артысткі Беларусі Стафаніі Станюты, з'явілася на доме № 19 па праспекце Францішка Скарыны ў Мінску.

Творчасць актрысы звязана з тэатрам імя Якуба Коласа і Янкі Купалы, дзе яна стварыла шэраг характарных, драматычных і камедыйных вобразаў. Марыля і Паланя ў "Раскіданым гняздзе" і "Прымаках" Я.Купалы, Рыпіна ("Плач перамаўляе" І.Чырынава), цёця Моця ("Маша" А.Афінагенава), Дуэнья ("Дзень цудоўных падманаў" Р.Шэрыдана) і шмат іншых ролей незаўсёды засталіся ў памяці гледачоў. А хто не памятае яе бліскучае акцёрскае майстэрства ў шматлікіх

кінафільмах: "Памяць зямлі" і "Трывожны месяц верасень", "Развітанне" і "Радаўніца", "Нас выбраў час" і "Людзі на балоце" — у кожным з іх С.Станюта стварыла яскравыя вобразы. Здавалася, што яна новыя будзе радаваць нас вышэй і новымі творчымі знаходкамі. Але ж лёс распарадзіўся інакш. Адышла ў нябыт бліскучая актрыса. І сёння ўдзячнае грамадства аддае належнае яе памяці.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

надвор'е

СНЕЖНЫЯ ЖАРТЫ КРАСАВІКА

Як лічаць у аддзеле метэаралагічных прагнозаў Беларускага гідрометэцэнтра, у красавіку вясну прыпыняць подыхі халоднага арктычнага паветра.

На працягу месяца надвор'е будзе вызначацца няўстойлівымі ваганнямі цяпла і холаду — ад плюсу 10 да мінус 8 градусаў. Халодны ўмераны паўночны вецер месцамі будзе моцным і парывістым.

Нават ападкаў будучы пераважна ў выглядзе снегу. Але, нягледзячы на халодны красавік, смелыя метэапрагнасты прадказваюць Беларусі анамальна спякотнае лета. Паводле меркавання Беларускага аддзела Расійскага метэаралагічнага агенцтва, сёлетняе спякотнае лета пачнецца з 15 мая.

асабістае

Я ЧАКАЮ ВЯСНУ...

Надышлі Саракі. У гэты дзень, па народных прыкметах, з вяртаю павінны вяртацца птушкі. Але ў гэтым годзе на Саракі ўдарыў мароз, пайшоў снег, і птушкі спазняюцца. А ішоў і чыста вясну, а разам з ёю паводку на нашым беларускім Палессі.

Памятаю, як у 1999 годзе ў бабулінай вёсцы Рудня Гарбавіцкая Калінкавіцкага раёна разлілася прыпяць. Тады мы на цягніку дабіраліся да вёскі і проста з вагона скакалі ў гумавыя лодкі. Навокал было мора, спявалі свае шлюбныя песні жабі. І мы таксама, плывучы на гумавых лодках, спявалі песні, а рэха разносілася аж да нябёсаў. На вадзе, нібы пер'е жар-птушкі, адлюстраваліся аблогі, і сэрца напаялася шчасцем. У гэтыя хвіліны мне згадаліся сентыментальныя радкі з рамана Фёдора Дастаўскага: "Божа мой! Цэлая хвіліна асалоды! Дык хіба гэтага мала хаця б і на ўсё жыццё чалавечэ?"

Тацяна ЗУБЕЦ

студэнтка Гомельскага дзяржуніверсітэта.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

віншую!

“АЛІМПІЙСКІЯ” ПОСПЕХІ ЛІЦЭІСТАЎ

Добрыя навіны напалі на Нацыянальны дзяржаўны гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа. На рэспубліканскіх прадметных алімпіадах ліцэісты лідзіравалі.

Па роднай мове навучэнкі Настасся Клімовіч і Ганна Пурынзіна атрымалі дыпламы другой ступені. Каманда мовазнаўцаў стала першай у агульнакамандным заліку. Па гісторыі Беларусі ў ліцэйскую скарбонку леглі таксама два дыпламы — другой ступені Дзяніса Марціновіча і трэцяй ступені Вольгі Грынюк, а таксама пахвальны водгук Паўла Котава.

Але сапраўдны фурор ўчынілі “географы”. Каманда з 8 удзельнікаў атрымала сем дыпламаў і адзін пахвальны водгук. Прычым другакурснік Іван Булва заняў абсалютнае першае месца. Яго калегі Кірыл Волкаў, Зміцер Кожух, Яніна Садоўская і Яўгенія Кудэка заваявалі дыпламы другой ступені (чатыры з пяці магчымых), дыпламы трэцяй ступені атрымалі Аляксей Іюшка і Ірына Блоцкая, пахвальны водгук прывёз з Барысава Мікіта Белікаў. У агульным заліку каманда ліцэя стала першай. Гэта значыцца, што на міжнародную алімпіяду па географіі педуць менавіта ліцэісты.

На ўрачыстым сходзе ў ліцэй дырэктар Уладзімір Колас адзначыў: “Вынікі ашаламляльныя, бо на алімпіадах былі зборныя каманды ад абласцей. А ліцэй — гэта 2 групы на паралелі па 24 чала-

векі ў кожнай. І ўсё адно мы лепшыя”. У ліцэй дзейнічаюць прадметныя гурткі. Географы рыхтую Ірына Сідарэнка, філолагаў Валянціна Сікувіч, а гісторыкаў — Наталля Лойка.

Рэхам адгукнулася і леташняя міжнародная географічная алімпіада ў Дурбане, пра якую мы пісалі. Нагадаем, што тады беларуская каманда, дзе з чатырох удзельнікаў трое былі з гуманітарнага ліцэя, заняла трэцяе месца. Стала вядома, што ўсім чатыром членам каманды прысуджана спецыяльная прэзідэнцкая прэмія для адораных дзяцей. Прэміяй ушанавана і выкладчыца Ірына Сідарэнка, якая падрыхтавала пераможцаў.

Удзельнікі дзяліліся ўражаннямі, што на спаборніцтвах да іх ставіліся з пашанай, бо пра штогадовы перамогі ліцэістаў ведаюць усе.

Але такая стабільнасць дасягнутая і тым, што ліцэісты не задзіраюць нос, а пасля кожнай перамогі працягваюць працаваць. Бо гэта вельмі небяспечна — прывыкнуць быць лепшымі.

НА ЗДЫМКУ: выкладчыца географіі Ірына СІДАРЭНКА і Іван Булва.

Тэкст і фота Глеба ЛАБАДЗЕНКІ.

напярэдадні

ПРЭМІІ, ЯК ПРЫКМЕТА ЎЗАЕМАПАВАГІ

Адбылася прэс-канферэнцыя намесніка Дзяржаўнага сакратара, члена Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі Сяргея Калашнікава і намесніка міністра культуры Беларусі Уладзіміра Рылаткі, прысвечаная прысуджэнню прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва.

Узгаданая вышэй узнагарода з’яўляецца міждзяржаўнай і прысуджаецца тром дзясятам мастацтва адзін раз у два гады ў суме прыкладна 17 000 долараў ЗША кожнаму. Сродкі на гэта штогод прадугледжваюцца ў бюджэце Саюзнай дзяржавы на ўмовах партэтных адлічэнняў Беларусі і Расіі. Рахунак аб прысуджэнні прэміі прымаецца экспертнымі саветам.

Упершыню ўручэнне прэміі адбылося летась у Мінску. Лаўрэатамі сталі народны артыст Расіі Аляксей Пятрэнка — за ролі ў кінафільмах, знятых на кінастудыях Расіі і Беларусі ў 1990–2000 гадах, драматург, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Аляксей Дударэў — за цыкл п’ес для тэатра, сцэнарыяў да кінафільмаў “Тарог”, “Вечар”, “Радавія”, “У поцемках”, “Чорная панна Нясвіжа”, “Белья росы”, народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін — за зборнік апавесцей “Тышукі прыстанку”.

Прысуджэнне наступных прэміяў адбудзецца ў 2004-м годзе. Цяпер вылучаюцца кандыдаты на яе атрыманне. Творчыя саюзы Беларусі пакуль не вызначыліся з прэтэндэнтамі. Але У.Рылатка кажа, што ў грамадства набірала шмат даўтоў перад творцамі, многіх з якіх даўно ўжо вярта было адзначаць за ўклад у бела-

рускую і сусветную культуру. Прысуджэнне прэміі — магчымасць аддаць ім належнае. Ёсць яшчэ важны аспект — сёння даволі складана падтрымліваць сувязі паміж творцамі Беларусі і Расіі. З-за недахопу фінансаў існуе праблема перакладаў. Таму як прысуджэнне прэміі, так і абмеркаванне твораў прэтэндэнтаў на яе, па словах намесніка міністра інфармацыі Беларусі Ліліі Ананіч, — стымул быць прызнаным у абедзвух краінах і магчымасць больш даведацца пра культуру суседзяў.

Першы, хто вылучаны расійскім бокам, — кампазітар Уладзімір Дашкевіч. У спісе прэтэндэнтаў — рэжысёр, сцэнарыст і апэратар Тодзік Шахвардзіеў. Цікава, што менавіта расіяне прапанавалі разгледзець у якасці кандыдатуры на атрыманне прэміі калектыў аўтараў мемарыяльнага комплексу Хатынь, а таксама “Анталогіі беларускай паэзіі”.

Абмеркаванне прапаноў, уручэнне прэміі, па словах С.Калашнікава, на гэты раз павінна стаць менш зафармалізаваным. Пацвярджэнне гэтага — актыўны ўдзел творчых саюзаў у вылучэнні і прапановы разгледзець дасягненні цэлых калектываў, у тым ліку і правінцыяльных.

Алена СПАСЮК.

ад першай асобы

ГЕАГРАФІЯ ПАВЕТРАНЫХ ЛІНІЙ ПАШЫРАЕЦЦА

Дзяржаўным камітэтам па авіяцыі Рэспублікі Беларусь распрацавана праграма мерапрыемстваў па развіцці гэтай важнай галіны на бліжэйшыя тры гады. Якія галоўныя напрамкі прадугледжаны дакументам? На гэты і іншыя пытанні адкажаў у інтэрв’ю карэспандэнту БелТА старшыня камітэта Фёдар ІВАНОЎ.

— Перш за ўсё неабходна замацаваць дасягнутыя пазіцыі за апошнія два гады, умацаваць матэрыяльна-тэхнічную базу авіяпрадпрыемстваў, павысіць бяспеку і эфектыўнасць грузавых і пасажырскіх перавозак. Чакаецца вялікая работа па тэхнічным пераўзбраенні Нацыянальнай кампаніі “Белавія”, мадэрнізацыя радыёнавігацыйнай сістэмы “Спектр”. Гэта звязана з запланаваным набыццём “Боінга-737/500” і ўкараненнем яго ў эксплуатацыю з красавіка гэтага года.

Мы павінны ў 2003 годзе дабіцца такіх эканамічных паказчыкаў, якія далі б магчымасць упэўнена праводзіць пераўзбраенне падраздзяленняў Дзяржаўнага

камітэта па авіяцыі. У гэтым годзе плануецца прыцягнуць у галіну інвестыцый не менш як 22 мільёны долараў ЗША, а ў бліжэйшай перспектыве, праз 2–3 гады, больш за 70 мільёнаў долараў. Сродкі неабходны для рэканструкцыі, мадыфікацыі сістэм, аэрапортаў і іншых аб’ектаў.

— Ці прадугледжваецца сёлета адкрыццё новых паветраных ліній?

— Безумоўна, плануецца пашырыць географію палётаў. Цяпер рэспублікай падпісана 36 міжрадавых пагадненняў аб паветраных зносінах. У 2003 годзе мы маем намер падпісаць яшчэ 8 аналагічных дакументаў. Мяркуюцца аднавіць палёты ў Берлін, Парыж і

іншыя гарады Еўропы. Гэта будзе магчыма пасля набыцця “Боінга” Палёты ў Маскву праз Магілёў, у Калінінград, Сімферопаль, з Брэста ў Сочы і іншыя маршруты. Дарэчы, для ўнутрырэспубліканскіх перавозак задзейнічаны ўсе шэсць аэрапортаў краіны. Рэйсы ажыццяўляюць як “Белавія”, так і прыватныя кампаніі.

— Нацыянальны аэрапорт “Мінск” размешчаны ў свабоднай эканамічнай зоне. Як выкарыстоўваецца яе магчымасці?

— Гэты аэрапорт разлічаны на абслугоўванне 5,8 мільёна пасажыраў у год. Аднак ён загрузаны толькі на 15 працэнтаў. Такая цяпер рэальная сітуацыя. Але ўжо сёння ў нас ёсць чатыры апэратары, якія, выкарыстоўваючы плошчы аэрапорта, вырабляюць прадукцыю ў СЭЗ “Мінск”. Мы і ў далейшым будзем прадаўжаць гэту работу.

Тэрэза ХАЮЦІНА.

выставы

100 КРОКАЎ НА ШЛЯХУ ПРАГРЭСУ

Увыставачным павільёне “Белэкса” адбылася шостая міжнародная спецыялізаваная выстава “Аўтаматызацыя. Электроніка. Электра-2003”.

Як і мінулыя выставы, адкрытая экспазіцыя стварае ўмовы для пашырэння дзелавых адносін, пошук партнёраў па бізнесу, з’яўляецца своеасаблівым форумам па абмену вопытам.

Вядома, што ўзровень выкарыстання сродкаў аўтаматызацыі, перадавых распрацовак у галіне электронікі і электратэхнікі, укараненне новых тэхналогій вызначае і дынаміку развіцця эканомікі краіны. Акрамя айчынных вытворцаў на беларускім рынку даўно і надзейна працуе шэраг замежных прадпрыемстваў. Швейцарская фірма “EMERSON” пастаўляе тэхналогіі энергазберажэння і сродкі аўтаматызацыі ўліку энергарэсурсаў. Надзейны партнёр шматлікіх беларускіх прадпрыемстваў і нямецкая фірма “TURCK”, якая прапануе шырокую гаму разнастайных датчыкаў: магнітных і аптычных, аптычна-наваляконных і ультрагукавых. Сярод яе прадукцыі модулі выбухаабароны, светлавыя заслоны для забеспячэння бяспекі персаналу.

Пэралік цікавых і патрэбных на вытворчасці распрацовак можна працягваць бясконца, бо ў выставе прымала ўдзел каля ста фірм з Беларусі, Германіі, Расіі, Аўстрыі,

спорт

УЛАДЗІМІР САМСОНАЎ — ГЕРОЙ КАУРМАЕРА

Беларускі майстар настольнага тэніса Уладзімір Самсонаў, які ў сусветнай класіфікацыі займае 6-е месца, стаў сапраўдным супергероем на чэмпіянаце Еўропы па настольнаму тэнісу ў італьянскім Каурмаера.

У фінальным паядынку камандных спаборніцтваў супраць зборнай Германіі мінчанін двойчы прынёс перамогу сваёй камандзе. Напачатку Самсонаў падтрымаў пераможны пачын свайго таварыша Яўгена Шчацініна, які ва ўпартай барацьбе адолеў знакамітага немца Йор-

Латвіі, Польшчы і іншых краін. Для наведвальнікаў выставы яе арганізатары прадугледзелі шэраг семінараў, на якіх можна было атрымаць ґрунтоўныя веды па выкарыстанні сучасных сродкаў аўтаматызацыі і электронікі.

Безумоўна, згаданая выстава — магчымасць зрабіць крок наперад у тэхнічным прагрэсе.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Польская фірма «MICROS-HARTING» прапануе сродкі аўтаматызацыі.

6). Найбольшага напалу падняўся пасля проигрышу беларуса Дзмітрыя Чумакова немцу Золтану Феэру Канерту з лікам 0:3 (7-11, 6-11, 11-13). За тэнісным сталом сыхліся Уладзімір Самсонаў і Йорган Раскопф. Вышэйшым майстэрства і мацнейшым нервы аказаліся ў беларуса, які ўпэўнена выйграў — 3:1 (11-5, 11-6, 8-11, 11-5). Беларусы сталі чэмпіёнамі Еўропы па настольнаму тэнісу! Такого не дабывалася нават зборная Савецкага Саюза.

Глыбінка

ТОЙ ХЛЕБ ВЯРТАЕ ДА ЗЯМЛІ...

*І хоць з тысяч рэк чужых нап'юся,
Толькі для апошняга глытка
Я прыйду сюды — да Беларусі,
Да свайго азёрнага кутка.*

Генадзь БУРАЎКІН.

Здавалася, у лёсе гэтага чалавека няма нічога незвычайнага. Нарадзіўся ў вёсцы Хільчыцы Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці. Як кожны вясковец — пляшук, хлапчуком рана зведаў смак і пах сялянскага хлеба. Вучыўся, працаваў у абласным цэн-

тры. Але 10 гадоў назад адчуў неадольную патрэбу вярнуцца да крыніц свайго дзяцінства, да скрыпучых веснічак бацькоўскай хаты, да роднай зямлі. Менавіта тады выспела ў яго жаданне стварыць фермерскую гаспадарку.

Сёння прозвішча фермера Міколы Шрубыва вядомае далёка за межамі Жыткавіцкага раёна. У Мікалая ўласны машынны двор і маляўнічыя палаткі з буракамі, морквай, кропам і смачнай раннай капустай.

На юбілей гаспадаркі прыехалі госці з Мінска, Гомеля і Жыткавіч. Велічальныя песні спяваў хор калгаса "Новае жыццё", танцамі віншаваў гаспадара вядомы фалькларыст Мікола Котаў.

Упэўнена і годна ідзе па роднай зямлі гаспадар Мікола Шрубыва. Яго клопаты і турботы дзеляць з ім жонка Кацярына, дачка Шура і сын Рыгор. Хай спорыцца ім у працы і жыцці!

Віктар КАРАТАЙ.

НА ЗДЫМКАХ: Мікалая ШРУБА, яго жонка Кацярына і дачка Шура.

экалогія

ЗАКАЗНІК У ЕЛЬНІ — ПРАЕКТ СУСВЕТНАГА ЗНАЧЭННЯ

Адна з найбольшых прыродных каштоўнасцей нашай планеты — вада. І нягледзячы на тое, што большая частка зямной паверхні ўсё яшчэ пакрыта, здавалася б, невычэрпымі воднымі запасамі, менавіта іх няправільнае выкарыстанне прама ці апасродкавана з'яўляецца асноўнай прычынай большасці цяперашніх экалагічных праблем.

У спектры праблем, звязаных з вадой, няма нязначных — усе яны, ад забруджвання сусветнага акіяна і раставання антарктычнага панцыра да спрамлення малых рэк і асушэння балот, уплываюць на лёс чалавецтва.

Пытаннем устойлівага выкарыстання водных рэсурсаў быў прысвечаны міжнародны форум, які прайшоў у японскіх гарадах Кіёта, Шыта і Осака. На гэты прадстаўнічы сабр сабраліся спецыялісты з усяго свету, у тым ліку і прадстаўнік "Аховы птушак Беларусі" Дзмітрый Галубоўскі, каб абмяняцца вопытам па вырашэнні водных праблем.

У рамках форуму прайшоў конкурс лепшых экалагічных праектаў, накіраваных на вырашэнне водных праблем. На ўдзел у конкурсе было пададзена больш чым 800 заявак. У лік фіналістаў трапіў і праект "Аднаўленне гідралагічнага рэжыму ў заказніку "Ельня", пасляхова ажыццёўлены мінулым летам на Віцебшчыне грамадскай арганізацыяй "Ахова птушак Беларусі" (АПБ) пры падтрымцы фонду Westlands International, МЗС Галандыі, ПРААН, Мінпрыроды Беларусі і Каралеўскага таварыства аховы птушак Вялікабрытаніі.

Ельня — адно з найбуйнейшых у Еўропе верхавых балот, яго плошча складае каля 232 квадратных кіламетраў. На тэрыторыі заказніка сустракаецца 98 відаў птушак, 23 з якіх занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі, 11 рэдкіх відаў раслін значацца пад ахovou закона. Сярод іх унікальныя для Беларусі карлікавая бяроза і марошка.

Балотны комплекс "Ельня" з'яўляецца не толькі гідралагічным заказнікам, але і адной з 20 ключавых арніталагічных тэрыторый Беларусі, выдзеленых па крытэрыях міжнароднай прыродаахоўнай асацыяцыі BirdLife International. На балоце ў час міграцыі спыняюцца на адпачынак тысячныя чароды гусей і жураўлёў, у тым ліку і гусь-піскулька — від, які знаходзіцца на мяжы знікнення. Заказнік "Ельня" нядаўна атрымаў міжнародны статус Рамсарскай тэ-

рыторыі. Усе цяперашнія экалагічныя праблемы заказніка, як і многіх іншых прыродных тэрыторый, звязаны з наступствамі калісці бяздумна праведзенай меліярацыі. Верхавыя балоты падсілкоўваюцца, як правіла, выключна ападкамі. Некалі амаль непраходная тэрыторыя, якая служыла прыстанішчам для многіх рэдкіх відаў жывёл і раслін, стала перасыхаць летам так, што аказалася лёгка даступнай не толькі для шматлікіх паляўнічых і рыбацоваў, але і пажаранебяспечнай, асабліва ў засушлівыя гады. Напрыклад, толькі ў 1999 годзе выгарэла каля 50 квадратных кіламетраў балотнага масіву. Пажары ў апошні час паўтараліся ледзь ці не кожны год.

Пасля правядзення экалагічнай экспертызы спецыялісты, якіх прыцягнула АПБ, прапанавалі з дапамогай спецыяльных дамб перакрыць 17 меліяратыўных каналаў, якія адводзяць ваду з балота. Работы па будаўніцтве дамб былі завершаны да ліпеня 2002 года. У выніку перакрыцця асушальных каналаў узровень вады ў перыферыяльнай частцы заказніка падняўся на 50–120 сантыметраў. Бліжэйшая і найбольш важная задача, якая была вырашана ў выніку праекта, — поўнае спыненне пажараў на балоце Ельня. Цяпер на Беларусі на вышэйшым узроўні прызнана, што адзіны эфектыўны метада барацьбы з тарфянымі пажарамі — паўторнае забалочванне асушаных тэрыторый. У будучыні чакаецца набліжэнне гідралагічнага рэжыму балота да экстрэмальнага, паступовае аднаўленне раслінных і жывёлных супольнасцей заказніка.

Якім будзе рашэнне аўтарытэтнай камісіі на сусветным форуме, пакажа час, але ўжо адно тое, што праект па выратаванні Ельні аказаўся ў ліку 150 лепшых водных праектаў свету, — найвышэйшая адзнака сучасных намаганняў беларускіх і міжнародных прыродаахоўных арганізацый.

Сяргей ЗУЁНАК, АПБ.

беларусь — расія

ЗРОБЛЕНЫ ЧАРГОВЫ КРОК

Павелічэнне тавараабароту паміж Беларуссю і Расіяй у першыя месяцы 2003 года больш чым на чвэрць — даволі пераказнаўчы прыклад актыўнасці інтэграцыйных сувязей паміж дзвюма краінамі.

Гэтаму ў значнай ступені садзейнічала прыняцце шэрагу мер у галіне макраэканомікі, грашова-кредытнай, падатковай і бюджэтнай палітыкі. Рэальным крокам у гэтым накірунку стала таксама і уніфікацыя чыгуначных тарифаў для суб'ектаў гаспадарання Беларусі і Расіі. Аб гэтым было заяўлена на пасяджэнні Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы, якое адбылося ў красавіку ў Маскве.

Як адзначыў, падводзячы вынікі работы Саюзнага ўрада, прэм'ер-міністр Беларусі Генадзь Навіцкі, "нам хацелася б бачыць больш актыўную работу па стварэнні адзінай эканамічнай прасторы і агульнай валюты Саюзнай дзяржавы". Тым не менш, з кожным разам дасягаюцца пэўныя вынікі, якія набліжаюць нас да зададзенай мэты, намечанай у Дагаворы аб стварэнні Саюзнай дзяржавы, падкрэсліў Генадзь Навіцкі. На думку старшыні ўрада Расіі Міхаіла Касьянава, у нашых краін ёсць станоўчыя змяненні ў сацыяльна-эканамічным развіцці. Ён выказаў упэўненасць, што Беларусь ўдасца знізіць тэмпы росту інфляцыі. І гэта таксама будзе садзейнічаць збліжэнню эканомік дзвюх краін. На пасяджэнні Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы намечаны таксама меры па распрацоўцы механізмаў укаранення расійскага рубля ў якасці законнага плацежнага сродку на тэрыторыі Саюзнай дзяржавы са студзеня 2005 года. Разгледжаны ход выканання шэрага сумесных праграм, у тым ліку па развіцці дызельнага аўтамабілебудавання, па ўпарадкаванні знешніх граніц Саюзнай дзяржавы.

Лілія КРАПІВІНА, БелТА.

дыпкур'ер

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ ВЫСТАВА Ў АРГЕНЦІНЕ

У горадзе Майлу (Аргенціна) прайшла буйная рэгіянальная сельскагаспадарчая выстава года, у якой прынялі ўдзел больш за 400 фірм. На выставе былі прадстаўлены ўсе сектары аграіндустрыі — ад удабрэнняў да сельгасавіяцыі.

Упершыню ў выставе ўдзельнічалі беларускія прадпрыемствы: Мінскі трактарны завод і ВА "Гомсельмаш". Прадстаўленай прадукцыяй цікавіліся не толькі аргенцінскія наведвальнікі выставы, але і прадстаўнікі іншых краін рэгіёна: Бразіліі, Чылі, Уругвая.

ЗАЦІКАВІЛА АРГАНІЗАЦЫЯ ВЯСКОВАГА ТУРЫЗМУ Ў ЛІТВЕ

У Вільнюсе ў выставачным цэнтры "Літэкспа" прайшла IX Міжнародная выстава турызму, адпачынку і спорту "Vivatour-презентацыя

2003", на якой былі прадстаўлены турыстычныя арганізацыі з 19 краін: Літвы, Латвіі, Эстоніі, Расіі, Украіны, Польшчы, Венгрыі, Турцыі, Грэцыі, Кіпра, Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў, Італіі, Мальты, Іспаніі, Чэхіі, Аўстрыі, Славакіі, Германіі.

Упершыню ў падобным мерапрыемстве прыняло ўдзел Міністэрства спорту і турызму Беларусі.

У ходзе наведвання беларускага рэкламнага стэнда турыстычных паслуг члены ўрада і сейма Літвы і пасол Беларусі ў Літве Уладзімір Гаркун абмеркавалі пытанні стану і перспектывы двухбаковага супрацоўніцтва ў сферы турызму і спорту.

Беларуская дэлегацыя прыняла ўдзел у рабоце тэматычных канферэнцый і семінараў, а таксама азнаёмілася з вопытам работы Літоўскай асацыяцыі вясковага турызму.

Прэс-служба МЗС.

АКВАРЭЛЬНАЯ "БЕЛАРУСЬ" УЛАДЗІМІРА КІРКЕВІЧА

Уладзімір Кіркевіч, беларус з Феадосіі, некалькі апошніх гадоў прысвяціў стварэнню акварэльнага вобраза Беларусі. У выніку шматлікіх паездак па краіне ў мастака з'явіўся цыкл, названы "Беларусь". Беларусь для У.Кіркевіча пачынаецца з Пінска, дзе ён правёў дзяцінства і адкуль паехаў будаваць Паўночна-Крымскі канал. Гэта пейзажы накішталт "Закінутага хлява на Палессі" ці "Зімы ў Здраўнева" або "Дняпра каля Магілёва". Яшчэ гэта тое, чым ганарыцца ўсе, хто жыве на гэтай зямлі, — "Каложская царква ў Гродне", "Спаса-Ефрасіннеўская царква ў Полацку".

Уладзімір Кіркевіч мае каля 300 акварэлей, прысвечаных Беларусі, і кажа, што гэта толькі невялікая частка таго, чым уражвае краіна, што можна перанесці акварэллю на паперу: "Каб паказаць Беларусь, не хопіць і тысячы акварэлей". Аднак тыя 35 работ, што мастак прывёз у Мінск і паказаў на выставе ў Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтры імя Францыска Скарыны пры падтрымцы Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей, даюць уяўленне пра апантанасць аўтара ідэяй Беларусі. Уладзімір Кіркевіч шмат гадоў пражыў у Крыме, палюбіў яго. Але сёння, калі яму 64 гады, ён прызнаецца ў любові да свайго радзімы і кажа, што ў захапленні

ад сціплай у параўнанні з яркай прыгажосцю Крыма, але такой роднай беларускай прыроды. І яшчэ Уладзімір Кіркевіч гатовы прыехаць у любы куточак Беларусі, каб навучаць дзяцей акварэльнаму жывапісу, як гэта робіць у Феадосіі ўжо шмат гадоў.

На заканчэнне хочацца пажадаць мастаку поспехаў і натхнення ў творчасці. А яшчэ дадаць, што ўсе прадстаўленыя на выставе карціны Уладзіміра Кіркевіча падараваў Скарынаўскаму цэнтру.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: Уладзімір Кіркевіч у час адкрыцця выставы; від на Сафійскі сабор у Полацку; нацюрморт «Паланэз».

радавод

"Мелі тья крывічы звычай: калі дасягаў іх юнак паўналецця, мусіў ён, каб назвацца мужчынам, пераплысці хуткую ды глыбокую раку, упалаваць тура або мядзведзя, раскласці ў залеву вогнішча, а таксама распавесці суродзічам аб продках сваіх да пятага калена... Калі ж не ведаў ён роду свайго, дык падлягаў выгнанню, бо ўважалася, што род ягоны, а значыцца, і зямля бацькоўская яму не дарагія, і кожны дзень можа ступіць ён на шлях здрады".

З эсэ Уладзіміра Арлова
"Мой радавод да пятага калена".

Анатоль Бацюшка ўжо не юнак. Доўгі час жыве ў Мінску, але апантана займаецца вывучэннем гісторыі Пінскага краю і роду Бацюшкаў, якія жылі на гэтай зямлі спрадвеку. Яго пачуццё гонару за свой радавод можа быць выдатным прыкладам для тых, хто не хоча болей блукаць у цемры забыцця і цікавіцца гісторыяй сваіх продкаў. Анатоль прыйшоў у рэдакцыю "Голасу Радзімы", згадзіўшыся расказаць пра свой вопыт краязнаўца і даследчыка.

— Скажыце, Анатоль Сяргевіч, што падштурхнула вас да краязнаўчай справы?

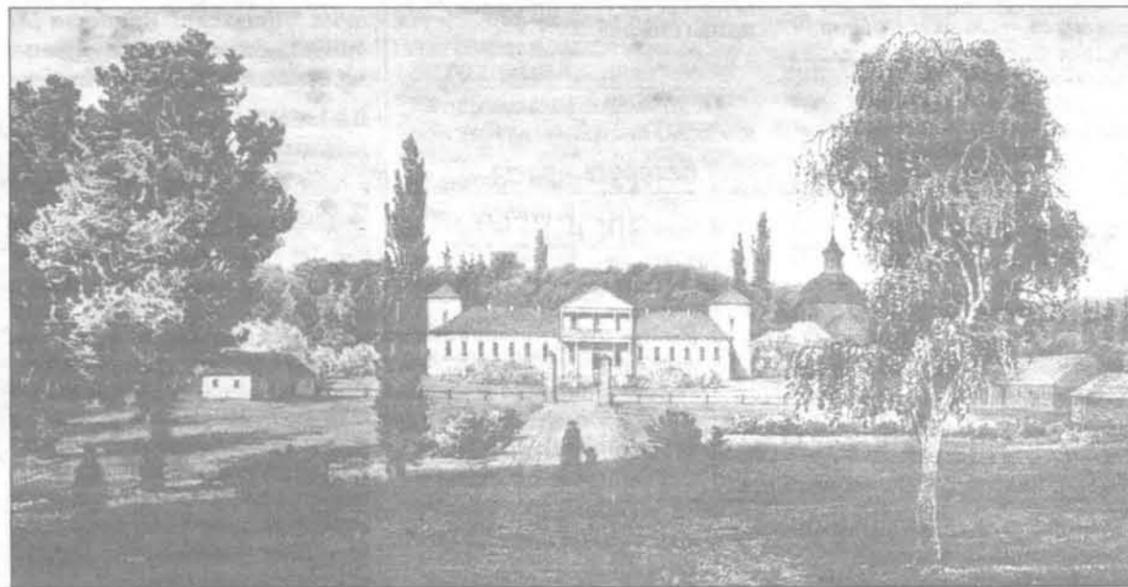
— Я нарадзіўся ў вельмі цікавым месцы — вёсцы Дубай Пінскага раёна Брэсцкай вобласці. Тут яшчэ захаваліся рэшткі старажытнай архітэктуры часоў Вялікага княства Літоўскага. Неяк, у 1960 годзе, мы з бацькам на гарышчы дома, які калісьці належаў майму роду, а затым у ім была адкрыта школа, знайшлі старажытную кальчугу. Знаходку перадалі ў Пінскі краязнаўчы музей. Яго супрацоўнікі расказалі, што ў XVI стагоддзі ў Грунвальдскай бітве ўдзельнічала пінская харугва. Гэта кальчуга належала аднаму з нашых воінаў. Я мяркую, можа, нават майму далёкаму продку. І я пачаў вывучаць гісторыю роднага краю.

Цікава было даведацца, што з Дубая паходзяць родам сусветна вядомыя людзі: матэматык, прафесар Вроцлаўскага ўніверсітэта, рэлігійны і грамадскі дзеяч Юзаф Лукашэвіч; дзед яго па лініі маці, Напалеон Роўба, які нарадзіўся ў 1860 годзе, быў пісьменнікам, сябраваў з Францішкам Багушэвічам. Пасля смерці сябра напісаў кніжку ўспамінаў і даследаванне "Па слядах Вешчуна" пра Адама Міцкевіча. Выдаў кніжку—спадарожнік па Літве і Беларусі, якая выйшла ў Вільні ў 1909 годзе.

— Вы пачалі з аднаўлення гісторыі свайго роду?

— Так. 20 гадоў назад, з той пары, як вярнуўся з войску, пачаў аднаўляць свой радавод. Генеалагічнае дрэва малюецца ад кораня, знізу ўверх. Мне ж прыйшлося пачынаць зверху, ад сваіх дзядоў. Я апытваў сваякоў, хто былі мае родзічы, як яны жылі. Па расказах, мой дзед Кандрат выязджаў у Амерыку на лесапавал зарабляць грошы. Вярнуўся ў 1917 годзе з немалым капіталам, змясціў яго ў Пінскі банк. Праз час заробленае было экспрапрыравана бальшавікамі. Другі дзед па лініі маці — Пётр пры польскіх уладах меў млын, які быў канфіскаваны савецкімі ўладамі ў 1939 годзе. Цікавую даведку я атрымаў з Брэсцкага абласнога архіва, у якой апісвалася, колькі зямлі і маёмасці мела яго сям'я. Калі ў Дубай ў 1961 годзе ўлады закрылі царкву, усе кнігі, граматы з яе перанеслі да нас у хату. Я знайшоў гэтыя дакументы на гарышчы нашага дома. У свой час дзед Пётр абіраўся царкоўным старстам і ён, на маё шчасце, дакладна веў усе запісы. З іх даведаўся, што прапрадзед Сямён у сярэдзіне XIX стагоддзя быў землеўладальнікам і старстам мястэчка. Калі я прыехаў у Мінск, працягнуў свае пошукі ў бібліятэках,

АНАТОЛЬ БАЦЮШКА І ЯГО СЯМ'Я

потым у архівах. Тут я сустрэўся з зацікаўленымі людзьмі. Спадарыня Галубовіч, дырэктар Нацыянальнага гістарычнага архіва, ласкава дазволіла мне, аднаму з першых, шукаць у ім звесткі пра свой радавод. Працаваў я і ў Брэсцкім абласным архіве, і Пінскім раённым. Мне пашанцавала, што мае родзічы жылі кампактна. Другім даследчыкам прыходзіцца рабіць запыты ў архівы Украіны, Расіі, Літвы, Польшчы. Па цяперашнім часе гэта каштуе нятанна. Але справа таго варта. У выніку пошукаў я дайшоў аж да 8 калена свайго роду.

Продкі мае служылі магнатам Радзівілаў і Агінскім у якасці лоўчых і асочнікаў. Гэта шляхецкія пасады. Яны былі шляхецкага роду да тых часоў, пакуль іх не перавялі ў аднадворцы. Потым некаторыя перайшлі ў саслоўе святароў. У 196 фондзе Нацыянальнага гістарычнага архіва я знайшоў гэтую пацвярджэнне. Удалося адшукаць вельмі цікавыя метрычныя кнігі 1787 года. Акрамя дня, года, месяца нараджэння і смерці ў іх запісвалася, як і ад чаго памёр чалавек. У метрычных кнігах я прачытаў самае позняе ўпамінанне пра продка Яна, які нарадзіўся ў 1642 годзе. Наша прозвішча Бацюшка пайшло менавіта ад яго. Ён быў уніяцкім святаром. Царква, дзе ён служыў, была пабудавана ў 1620 годзе. Яна згарэла, але потым была адбудавана ў мураваным выглядзе. Продкі па лініі Бацюшкаў, пра якіх я дазнаўся, зваліся: Ян, Васіль, Сямён, Кірыла, Кандрат, Пётр, Сяргей. Сярод іх былі землеўладальнікі, святары, настаўнікі, урачы і навукоўцы.

— А калі былі ўведзены метрычныя кнігі на Беларусі?

— Дакладна невядома. Можа, былі метрычныя кнігі больш ран-

няга перыяду, але мястэчка Дубай стаяла на скрыжаванні шляхоў. Праз яго ішлі дарогі з Бярэсця ў Тураў, з Львова на Нясвіж. Войны прататваліся адна за адною. У 1648 годзе наша паселішча спалілі ўкраінскія казакі, а ў час Паўночнай вайны — шведы. Цікавую легенду я пачуў пра сваю прабабку па мужчынскай лініі Яўфімію: у час першай сусветнай вайны, калі мястэчка зноў гарэла і агонь дайшоў да паловы сяла, выйшла яна з іконай на вуліцу, стала на калені і малілася. Агонь спыніўся. Дамы, цэрквы, касцёлы людзі адбудавалі, але шмат дакументаў загінула незваротна.

Мой род мае яшчэ і расійскія карані. Прозвішча Бацюшка сустракаецца ў Тамбоўскай губерні. Мае продкі трапілі сюды як бежанцы з Беларусі ў першую сусветную вайну, там і засталіся. Гэта пацвердзілася паперамі з Тамбоўскага абласнога архіва і Масквы.

— У Беларусі дзейнічае Згуртаванне беларускай шляхты. Вы з'яўляецеся яго сябрам?

— Калі ў 1990 годзе стварылася Згуртаванне беларускай шляхты пад кіраўніцтвам Анатоля Грыцкевіча і ганаровага старшыні графа Цеханавецкага, я ўступіў у яго. Дзеля гэтага прыйшлося прайсці праз камісію, якая складаецца з дасведчаных гісторыкаў, і прадставіць паперы, што пацвярджаюць шляхетнасць роду: метрычныя запісы, спісы, успаміны. У выніку я атрымаў доступ да новых матэрыялаў, якія давалі мне члены згуртавання, падказвалі, у якім напрамку шукаць. Калі Генадзь Каханаўскі арганізаваў Беларускае краязнаўчае таварыства, ён таксама шмат дапамог мне ў пошуках.

— А якімі шляхамі далей пойдучы вашы пошукі?

Я заахвоціў да ўдзелу дачку Іну і сына Сяргея. Яны ездзілі на Піншчыну, апыталі родзічаў, сістэматызавалі мае знаходкі, усё прывялі да ладу, зрабілі апісанне свайго радаводу і накіравалі работы на конкурс. У выніку дачка заняла другое месца. У 2002 годзе конкурс быў працягнуты па тэме "Гісторыя з паштовай скрынкі". Іна і Сяргей зноў былі ўзнагароджаны дыпламамі. Асабліва вызначылася дачка, якая прапанавала на конкурс работу "Знаходкі з Дубая".

— Справа краязнаўца і даследчыка гісторыі роду адбірае шмат асабістага часу. Што дае гэта ўзамен?

— Бывае, людзі ганарацца багачцем, а некаторыя ў наш час — сацыяльным становішчам, а ж ганаруся паходжаннем і выхоўваю гэты пачуццё ў сваіх дзяцей. Лічу, што кожны чалавек павінен ведаць свой радавод. Нашы продкі даюць нам сілу, дапамагаюць выжыць у складаным свеце, бо, ведаючы свой радавод, прытрымліваешся ўжо пэўных заповедзяў і дрэннага ўчынку не зробіш, каб не зганьбаваць памяць свайго роду.

— Што параіце пачынаючым даследчыкам?

— Тым, хто вырашыў шукаць звесткі пра свай род, раю пачаць з апытання родзічаў, а потым звярнуцца ў Нацыянальны гістарычны архіў. Тут вам дапамогуць, бо ў архіве ўжо наладжана генеалагічная служба. Існуе яшчэ Беларускае саюз архівістаў і інстытут гісторыі НАН, дзе можна знайсці старыя дакументы. Каб заняцца гэтай справай, трэба быць адукаваным чалавекам, ведаць гісторыю, пэўныя пачаткі польскай, беларускай, украінскай і іншых моў. Бывае, што цікавыя дакументальныя факты не супадаюць з афіцыйнай гісторыяй, і тады прыходзіцца будаваць сваю версію ці шукаць пацвярджэнне факта ў іншых гісторыкаў. Гэта вельмі цікавы занятак.

НА ЗДЫМКАХ: Анатоль БАЦЮШКА. З гравюры XIX стагоддзя Напалеона Орды: архітэктурна-паркавы комплекс Дубай.

"ЗАЛАТЫ ВЕК" МЯСТЭЧКА ДУБАЙ У ДАТАХ, АДНОЎЛЕННЫХ КРАЯЗНАЎЦАМ АНАТОЛЕМ БАЦЮШКАМ.

1596 год. Янам Полазам заснаваны палаца-паркавы комплекс.
1620 год. Раіса Гарабурда заснавала праваслаўную царкву.
У 1636 годзе тут жыў Афанасій Брэсцкі (Філіповіч), пісьменнік і рэлігійны дзеяч. Праваслаўнай царквой кананізаваны як святы.
1636 год. Магнат Альбрэхт Радзівіў, якому належала мястэчка, падараваў палаца-паркавы ансамбль пінскім езуітам.
1650 год. Заснаваны касцёл. Пазней была фундавана графіняй Клацільдай Куржанецкай уніяцкая царква Нараджэння Багародзіцы.
1652 год. У каталіцкую місію Дубая пераязджае жыхар Анджэй Баболя.
1706 год. На хараство Дубая прыязджае наглядзец кароль Швецыі Карл XII.

1784 год. Дубай наведаў апошні кароль Рэчы Паспалітай Станіслаў Панятоўскі. Гэту падзею адзначаў вядомы беларускі пісьменнік і гісторык Адам Мальдзіс: "Цікавым помнікам палескай рэгіянальнай літаратуры з'яўляецца верш, напісаны ў гонар прыезду ў мястэчка Дубай Пінскага навета польскага караля Станіслава-Аўгуста... Верш належыць мясцоваму плябану. Чытала яго каралю пайна са службы, навясковаму апранутая. Захаваўся верш у рукапісным дыярышы бібліятэкі Чартарыскіх у Кракаве".

1812 год. Па дарозе з Італіі ў Расію заехаў наглядзец на Дубай рускі ваенны пісьменнік Уладзімір Бранеўскі.

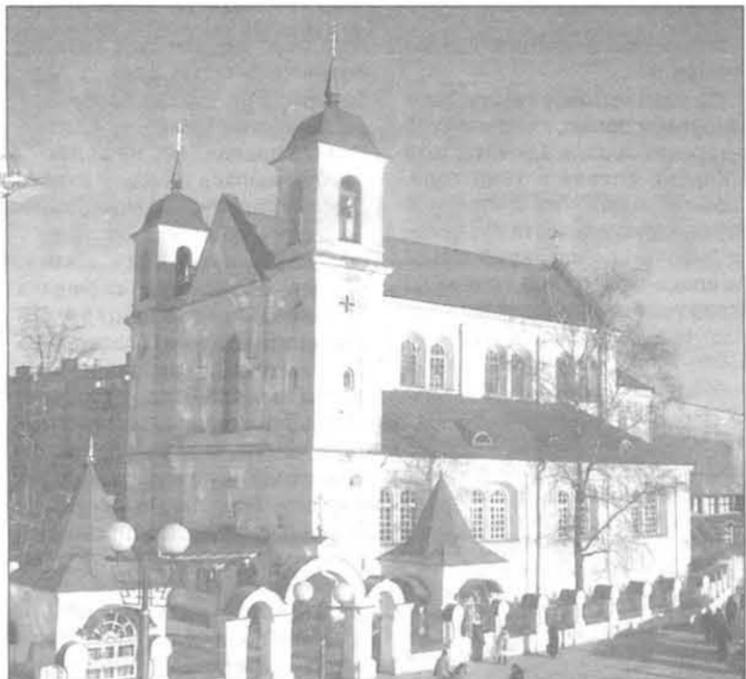
1830 год. Пад мястэчкам адбыўся бой паміж паўстанцамі Тадэвуша Пуслёўскага і царскімі войскамі.

1865 год. Працяг русіфікацыі краю. Распараджэннем ваеннага губернатара фон Каўфмана ў Дубай закрыты касцёл, а адкрыліся праваслаўная царква і 2 вінакурні.

1898 год. Прыезд мітрапаліта Сімяона.

1924 год. З'езд пінскай шляхты.

1961 год. У ваколіцах Дубай Корш-Саблін здымаў фільм па трылогіі Якуба Коласа "На ростанях".

СВЯТА-ПЕТРА-ПАЎЛАЎСКІ САБОР

З ГІСТОРЫІ ПРАВАСЛАЎЯ НА БЕЛАРУСІ

Свята-Петра-Паўлаўская царква — адна з самых старажытных у Мінску. Набажэнствы ў храме пачаліся ў канцы 1613 года.

Гісторыя сабора — адлюстраванне гісторыі праваслаўя на Беларусі. У год яго заснавання ў Мінску, як і ў іншых гарадах Вялікага княства Літоўскага, пачала распаўсюджвацца унія. Многія мінскія праваслаўныя храмы і манастыры апынуліся ў юрысдыкцыі уніяцкіх іерархаў. Праваслаўныя былі занепакоены становішчам і вырашылі на ўласныя сродкі пабудаваць мураваны храм і заснаваць пры ім мужчынскі праваслаўны манастыр у імя святых апосталаў Пятра і Паўла. Зямельны ўчастак спецыяльнай даравальнай граматай ахвяравала на "вечныя времена" княгіня Аўдоцья Друцкая-Горская, удава маршала Багдана Статкевіча. Імёны 52 гараджан-заснавальнікаў і ахвяравальнікаў Свята-Петра-Паўлаўскага сабора вядомыя. У прызначаныя дні яны памінаюцца ў час набажэнства.

На працягу амаль двухсот гадоў Свята-Петра-Паўлаўскі манастыр быў адзіным захавальнікам праваслаўнай веры ў горадзе Мінску.

Тым не менш, у другой палове XVIII стагоддзя манастыр прыйшоў у заняпад. У 1795 годзе храм быў перасвячоны ў гонар велікамучаніцы Екацярыны. Свята-Екацярынская царква стала кафедральным саборам.

Але толькі храм аднавілі, як праз некалькі гадоў ён ператварыўся ў звычайную прыходскую царкву. У час французскай акупацыі 1812 года там размяшчаўся шпіталь, а ўся царкоўная маёмасць і рэчы былі разрабаваны і сапсаваны. Некаторы час богаслужэнні не праводзіліся. У 1844 годзе царква зноў набыла статус гарадскога сабора. Напрыканцы XIX стагоддзя на грошы, выдзеленыя казнай, яго аднавілі, зрабілі вялікі купал, распісалі сцены.

У 1933 годзе бальшавікі закрылі храм, ператварыўшы яго ў склад. Унутраную прастору

разбілі на тры паверхі. Тым не менш, у час нямецкай акупацыі тут праходзілі службы.

Аднак у пасляваенны час протаіерэй Мікалай Ясінскі быў асуджаны на 10 гадоў пазбаўлення волі. Тое ж здарылася і з яго пераемнікам Аляксандрам Вернікоўскім. На гэтым богаслужэнні спыніліся. А ў царкве размясцілі архіў. Будынак у 70-я гады рэстаўраваўся. Вынік — змяніўся яго знешні архітэктурны выгляд, распіс на сценах затынкавалі.

У 1991 годзе храм быў вернуты вернікам і асвячоны ў імя святых апосталаў Пятра і Паўла. З 1991 года настояцель храма протаіерэй Георгій Латушка шчыруе на ніве аднаўлення храма. Адбыўся капітальны рамонт царквы і прыходскага дома. Рыштаванні нарэшце знялі. Значная частка распісу адноўлена. Праведзена вялікая карпатлівая праца, пра якую Г. Латушка кажа: "Рэстаўрацыя доўжыцца больш за 10 гадоў. Мы, як можам, імкнёмся дапамагачь рэстаўратарам і ні ў якім разе не перашкаджаць. Работы праводзяцца з навуковым падыходам".

У Свята-Петра-Паўлаўскім саборы ёсць службы на беларускай мове. І Георгій Латушка — не адзіны святар, які валодае ёю.

Алена СПАСЮК.

У час службы.

У ГОНАР СВЯТОГА ІААНА КАРМЯНСКАГА

У беларускай вёсцы Карма, што на Гомельшчыне, па рашэнні Сінода Беларускай праваслаўнай царквы будуюцца новы манастыр. Ён, на думку архімандрыта Стэфана, настояцеля Свята-Пакроўскага храма, будзе падобны на Жыровіцкі і стане называцца Свята-Іаана-Кармянскім жаночым манастыром Гомельскай епархіі. Будучы манастыр узводзіцца ў гонар святога праведнага Іаана Кармянскага (Гашкевіча), чые няпленныя астанкі з дня іх набыцця — 9 верасня 1991 года — пакояцца ў левым крыле Свята-Пакроўскай царквы вёскі Карма. Да яго святых мошчаў прыходзяць паломнікі з усіх куткоў былога Саюза, каб атрымаць жыватворную дапамогу, умацаванне ў праваслаўнай веры і вылечванне ад немачы.

Ён нарадзіўся 20 кастрычніка 1837 года ў мястэчку Стрэшын Рагачоўскага павета Гомельскай губерні ў сям'і сваячэнніка Свята-Пакроўскай царквы Іаана Гашкевіча. Нованароджанаму пры хрышчэнні таксама далі імя Іаан — у гонар апостала любові Іаана Багаслова. Ужо ў чатырохгадовым узросце хлопчык дапамагаў свайму бацьку ў храме — быў сваячэнцам у час службы, а пасля яе прыбіраў алтар, мыў падлогу і чысціў лампады. Любіў з бацькам і братам Мікалаем доўга і старанна маліцца перад святымі абразамі ў храме, узведзеным у 1811 годзе. Пасля царкоўнапраходскай школы ён паступіў у духоўнае вучылішча, а затым — у Магілёўскую духоўную семінарыю.

У 1862 годзе 25-гадовага Іаана Гашкевіча пасвячаюць у іерэі і накіроўваюць служыць у царкву Нараджэння Багародзіцы ў вёску Шэрэцін Рагачоўскага павета. Тут, на беразе Сожа, як і на радзіме ў Стрэшыне, узвышаўся трохкупальны старажытны драўляны храм. Побач, у лагчыне, акружанай раскідзенымі ліпамі, і цяпер знаходзіцца крыніца святой велікамучаніцы Параскевы. Аднойчы на дрэве ля самай крыніцы людзі знайшлі абраз велікамучаніцы, які ўрачыста перанеслі ў храм. Але на наступны дзень ён зноў апынуўся на тым жа месцы. І зноў з урачыстымі спевамі і малітвамі абраз змясцілі ў царкве. Аднак і трэці раз цудоўным чынам ён з'явіўся ля крыніцы. Тады на гэтым месцы ўзвялі капліцу, у якой да гэтага часу пакояцца зліўны вобраз Параскевы-Пятніцы, а з крыніцы льецца гаючая вада.

14 гадоў служыў іерэі Іаан Гашкевіч у храме і капліцы, прапаведаваў слова Божае, далучаў людзей да праваслаўнай веры. Затым яго перамясцілі на служэнне ў суседнюю вёску Агародня, у храм, прысвечаны перанясенню мошчаў святога Мікалая. Разам са сваімі шматлікімі дамачадцамі (жонка, сямёра дзяцей) бацькоўска жыві ў невялікім дамку, крытым саломой, побач з царквою, аддаваў усе сілы і час малітвам і добраўпарадкаванню храма. За гэту службу людзям перад Госпадам Свяцейшы Сінод узнагародзіў бацькоўскаму ордэнамі — Святой Ганны III ступені, Святога Роўнаапостальнага князя Уладзіміра IV ступені. У 75-гадовым узросце бацькоўска Іаан у сане протаіерэя саступае месца сваячэннаслужэння свайму малодшаму сыну Іаану, выпускніку Магілёўскай духоўнай семінарыі, і накіроўваецца ў Кіева-Пячэрскую лаўру. Затым па благаславенні старцаў вядзе манахаскі лад жыцця, поўнаасцю адмовіўшыся ад мясной ежы. Прапаведуючы слова Божае, ён заклікаў усіх да пакаяння, бо, як гаварыў бацькоўска Іаан, будучае пакален-

не ўбачыць у храмах брыдоту і запустенне. Словы гэтага прароцтва збыліся хутка пасля яго смерці. Аднойчы ён сказаў, што за кроў памазаніка Божага пралье Расія шмат крыві, і гэта прадказанне збылося. Любоў да бліжняга, якую прапаведаваў бацькоўска Іаан, пацвярджаў справай, часта паўтараючы словы апостала Іакава: "Вера без спраў мёртва".

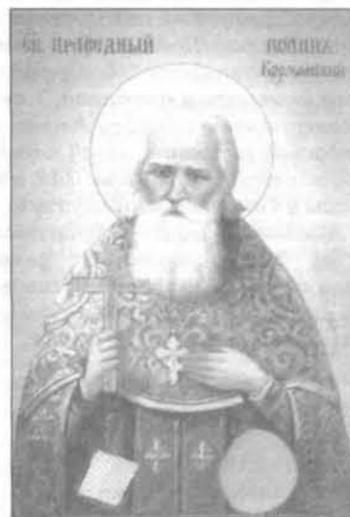
Паслухаць прапаведзі добрага пастара і манаха прыходзілі людзі з блізкіх і далёкіх месцаў. Многім ён дапамагаў і словамі, і справай. Ад грошай старац адмаўляўся, гаворачы, што не ён вылечыў хворага а Гасподзь: "Калі я буду за гэта браць грошы, то будзе мне грэх. Бо Косма і Даміян лячылі, не прымаючы ўзнагароды. Не маю гэта, гэта — дар Божы. Як атрымаў ад Госпада, так і вам прапанаваў".

Валодаў бацькоўска Іаан і дарам яснабачання. Перад смерцю ён заявіў: "Памру — сонейка свяціць будзе, дзень ясны. Век не ездзіў на машыне, а па смерці пакатаюць. Збяднее ў людзях вера, танцаваць на нас будучь". Так усё і выйшла. Памёр бацькоўска восенню 1917 года, маючы 80 гадоў, сонечным пагодным днём. Тры дні, пакуль бацькоўска ляжаў у храме, бясконцым патокам ішлі суды людзі. Потым труну з целам старца падзаны абнеслі вакол храма, дзе ён столькі гадоў служыў Богу і людзям, і апусцілі ў магілу з правага боку алтара.

З таго часу ішлі людзі на магілу да бацькоўска, як да жывога, расказваючы пра сваю радасць і няшчасці. Пясок з яе, прыкладзены да хворага месца, спыняў боль, зацягваў раны. Цудадзейным чынам веруючы праваслаўныя людзі вылечваліся на магіле бацькоўска Іаана Гашкевіча.

У 50-х гадах храм спалілі бязбожныя ўлады, рэшткі ад пажару сцягнулі трактарам у роў, знеслі нават пліты і крыжы з магіл. На гэтым месцы зрабілі футбольнае поле і пляцоўку для танцаў. Так што і гэта прароцтва збылося, праўда, колькі ні скакалі, труна вытрымала і засталася непашкоджанай. Толькі пры раскопках падмурка царквы, калі трактар ледзь не праваліўся ў яму, успомнілі людзі, што тут пахаваны забыты пастыр. Адкрылі труну, а бацькоўска ляжыць няпленны... Знаходжанне мошчаў супала з прыездам у Гомель Патрыярха Маскоўскага Алексія II. У 1991 годзе, у час яго візіту, мошчы былі перанесены ў храм Пакрова Багародзіцы вёскі Карма. Іх апанулі ў новае сваячэнніцае адзенне і паклалі ў спецыяльную раку. Мошчы і сёння пакояцца ў гэтай царкве. Да іх прыходзіць шмат веруючых, і ўсе, хто пакутуе, атрымліваюць па веры сваёй ад бацькоўска Іаана вылечванне ад хвароб і напасці.

Незвычайная і цікавая гісторыя

будуўніцтва гэтага храма. Калісьці храм Пакрова Прасвятой Багародзіцы вёскі Карма хацелі пабудаваць на ранейшым месцы. Але бацькоўска Іаан параіў настояцеля правесці тры дні ў малітве і посце, каб Гасподзь указаў месца. Старац і шчыра маліліся веруючыя і іх настояцель, і на выхадзе трэцяга дня ў цэнтры вёскі, на ўзгорку, у сінім змроку, загарэліся свечкі. Тады зразумелі: на гэтым месцы трэба будаваць храм. Акрамя няпленных мошчаў святога праведнага Іаана Кармянскага, залічанага да высокапаважаных святых Беларускай праваслаўнай царквы, тут знаходзіцца і іншыя святыні. Гэта часткі Труны і Крыжа Гасподняга, многіх мучанікаў, сярод якіх ёсць і Кіева-Пячэрскія, а таксама абраз Божай Маці "Скорапаслушніца", напісаны ў Панцеляймоўскім манастыры на святой гары Афон у 1901 годзе. Яе пасля асвятлення ў манастыры Дакхір на Афонскай гары каля асноўнага абраза "Скорапаслушніца", з якой і была спісана, сто гадоў таму перадалі манахі ў храм Божай Маці, што знаходзіцца ў вёсцы Дуброўка Гомельскай вобласці.

Афонская "Скорапаслушніца" знаходзілася ў беларускім вясковым храме да 1925 года. Потым царкву ў Дуброўцы разбурылі, а рэчы расцягнулі. Пісаную алею на вялікай драўлянай дошцы ікону Божай Маці забраў дамоў адзін з калгаснікаў і скарыстоўваў яе ў якасці перагародкі для захоўвання бульбы ў склепе. Аднойчы ён заўважыў на ліку Багародзіцы масляністую пляму і старацца выцер яе. На наступны дзень пляма з'явілася зноў... Тады ён узяў "Скорапаслушніцу" і занёс яе суседцы — веруючай жанчыне. Тая малілася перад міратачывым святым абразом, запальвала лампаду і была сведкай многіх цудаў.

Старая пацямяўшая ікона абнаўлялася... Тады жанчына вырашыла аднесці яе ў Свята-Пакроўскі храм вёскі Карма.

На думку ігумена Свята-Пакроўскага храма архімандрыта Стэфана, з'яўленне тут Божай Маці з Афона напярэдадні закладкі першага каменя жаночага манастыра невыпадковае. Ствараецца новы беларускі манастыр, вядома, не без заступніцтва перад Прастолам Божым, таго, чым імем ён і будзе названы, — святога праведніка Іаана Кармянскага.

НА ЗДЫМКУ: ІААН КАРМЯНСКІ.

Татцяна ХРАПІНА.

зваротная сувязь

УКРАЇНА. КРЫМ.

*Дзень добры, шанойныя сябры!
Дасылаю некалькі вершаў нашага земляка
Мікалая Кулецкага, якога мы нядаўна віншавалі з 60-годдзем. Нарадзіўся ён у вёсцы Гошчава Івацэвіцкага раёна на Брэстчыне. У Алушце працаваў галоўным інжынерам Алушцінскага аддзела інстытута "КрымНІпраект". А цяпер пераехаў на новае месца жыхарства ў горад Рэўтаў (Падмаскоўе), уладкаваўся працаваць у сталічны "Маспрампраект" галоўным інжынерам праектаў. У снежні Мікалай Аляксандравіч наведваў Алушту і падзяліўся радаснай навіной — стаў членам клуба маскоўскіх пісьменнікаў пры ЦДЛ, а таксама прыняты ў Саюз пісьменнікаў Расіі.*

Мікалай Кулецкі — аўтар паэтычных зборнікаў "Душою слышацый — услышит", "Ошалела луна", "Жизнепад", "Всколыхнулась душа невзначай". У кнізе "Букеты памяти" ёсць раздзел з 26 вершаў, прысвечаны нашаму сьлінаму земляку "Букет памяти М. Богдановича". Дасылаю некалькі вершаў з гэтага цыкла.

Мікалай КУЛЕЦКІ

СТУЖКА

на букет М. Богдановічу!

Не хачу хаваць пачуцця, —
(Словы мовы роднай як
у дыме) —
Я табе прысвячаю, дзіця
Беларусі, далёкай Радзімы
Гэтых вершаў — іскрынак
жыцця —
Кветкі свежыя,
росамі мытыя,
Ты прымі іх, шанойны Максіме,
Як валожкі у збожжы
благітныя —
Ад майго да цябе пачуцця,
Як прыветную мову Радзімы!

Франціску Скоріне
на 510-летце со дня роджэння!

СКОРИНА!..

Скоринка, скориночка хлебная —
Сколько взято от соков
глубинных земли!
Сколько зерен посеял —
буквы волшебные,
Божьим Хлебом по строкам,
по книгам взошли!
Скорина:
"Бог пусціў мяне ў свет з
гэтай мовай".
Ты, как сеятель,
душ оживил целину...
От родимой земли, все в
изгнанье Иовой,
Не одну пересек, засевай страну.
Скорина!
Нет даты рождения, смерти...
Свет София пролила
бессмертием...

*Аўтар не пісаў і не размаўляў на
беларускай мове 40 апошніх гадоў.*

УКРАЇНА. ХАРКАЎ

Турбуе вас беларуска Тамара Адамаўна, якая нарадзілася ў вёсцы Грабаў Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці. Цяпер я намеснік старшыні праўлення гарадскога нацыянальна-культурнага аб'яднання беларусаў "Сябры" ў Харкаве. Мы часта збіраемся, чытаем газету "Голас Радзімы", абмяркоўваем яе, тым больш, што СМІ Украіны практычна не даюць матэрыялаў пра Беларусь.

Пішу вась з якой нагоды. У гарадскім пасёлку Капаткевічы Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці ў школе-інтэрнаце для дзяцей з дэфектамі развіцця працуе мой брат Анатоль Грынько — вядзе ўрок музыкі.

Анатоль добры па натуре, і дзеці вельмі любяць яго ўрок. Ён 1946 года нарадзіўся, закончыў музычнае вучылішча імя Скалаўскага ў Гомелі. Музыкай займаўся з 4–5 гадоў, спачатку іграў на бацькоўскім гармоніку. Яму Богам дадзены талент высокай пробы.

Вядома, трэба ўбачыць і пачуць тое, пра што я раскажваю. Можна "Відэацэнтр", пра які раскажвала ваша газета, зацікавіцца гэтым і правядзе дакументальныя здымкі. Методыка вядзення ўрокаў, якую выпрацаваў Анатоль, прызнана лепшай у аддзелах культуры рознага ўзросту.

Тамара ЛАЦІНА.

АД РЕДАКЦЫІ. Письмо перададзена на прызначэнні.

З павагай Віталь БАРТОХАЎ.

Чело
Напиталось от Мудрости весной —
не верьте:
Он не умер
и живо его ремесло!
Скорина!
Жив в Литовской и Галицкой Руси,
В Белой жив и в Великой
священен Руси!
Вот от зерен твоих
меня стебель коснулся —
И во мне Слово мовы моей
воскреси!
Скорина!
Словно сад твой, судьба
отшумела,
В Древней Праге могила забыта
в глуши...
Здесь учился лечить людям
бренное тело —
Стал же лекарем грешной,
заблудшей души!

БРАТЬЯМ

Все в жизни — конечно, заложен!
Мы смертны и тленны.
Уходим по-разному
из бытия.
И все ж — остаемся!
Здесь в Ялте — не пленник,
А вечный посол
Белоруссии — я!
Слова к вам мои из
Республики Ночи:
Спасибо за ваши, от сердца
цветы, —
Как признак доверия и
полномочий, —
Они, как Верительных грамот
листы.

ЖЕНЩИНЕ

Ворвись скорей
душой распахнутой

в апрель!
Оставь в снегах
чернеющих
тревоги!
И слушай:
в музыке, в стихах весны
капель
стаккато отбивает
ритм и слоги!
И в сердце песни пробужденье
не губи,
и душу не терзай в самообмане:
и если зов услышала Любви —
люби!
Пускай Весна
в душе твоей настанет!

Я рожден, как и ты, для весны,
Но тревога в душе давит гирей:
Неужели мы в жертву?..
Для новой войны?..
Ради пепла сгоревшего мира?
Я рожден, как и ты, для Земли —
В каждом сеятель в генах

Как нас сделать мишенями
где-то смогли?..
А без нас
цвезть Земле невозможно!
Я рожден, как и ты, для людей —
Для великой и праздничной
дружбы!
Нужен мир на Земле
для людей, как друзей, —
Превосходства
для дружбы не нужно!
Я рожден, как и ты,
для Добра —
Для счастливого утра планеты!
Боже праведный!
Дай вместо темени Зла
Нам Надежду
на мирность рассветов!

КІРГІЗІЯ

Паважаная рэдакцыя "Голасу Радзімы"!

Да ўвагі чытачоў газеты прапануем песню, якую наш хор ветэранаў горада Такмака, што ў Кіргізіі, спявае з 1996 года. Словы складаліся на аснове твораў беларускага паэта Уладзіміра Дубоўкі і паэта-ақына Кіргізіі Тагалока Малдо. Хор спявае на беларускай мове не толькі гэтую песню, але і "Спатканне" А.Лягчылава, І.Лучанка, сатырычныя прыпеўкі "Знічка каханья", "Выпраўляла мяне маці яравое жыта жаці", песні "Бывайце здаровы" А.Русака, І.Любана, "Вышуміце, бярозы" Н.Гілевіча, Э.Ханка, якія наш такмацкі паэт, ён жа кампазітар і дырэктар дзіцячай музычнай школы Алмаз Сейтказіеў пераклаў на кіргізскую мову. А верш беларускай паэтэсы Таісы Мельчанкі "Мембрана верасня" не толькі пераклаў, але і напісаў да яго музыку і сам жа праспяваў на славянскім свяце.

Поспех у слухачоў мае яго песня "Пачакай" ("Кетпечы"), палову якой ён выконвае на беларускай мове, а апошняю частку — на сваёй роднай кіргізскай. Ахмаз Сейтказіеў — член нашай абшчыны "Світанак".

Яшчэ Алмаз Сейтказіеў пераклаў на кіргізскую мову некалькі казак Уладзіміра Дубоўкі. Ён рыхтуе да друку зборнік сваіх твораў і перакладаў. А я вось думаю, ці не "падкінуць" яму яшчэ і трошкі баек Э.Валасевіча?! Ёсць у мяне яго кніга 1960

года выдання. Колісь у Ерване большасць гэтых баек (з падрадкаў) я давала армянскаму байкапісцу Мкрцічу Каруну. Пра іх далейшы лёс не ведаю.

Адважылася пісаць у рэдакцыю на беларускай мове, хаця, мусіць, нарабіла памылак (*гэта залішне крытычная выснова. — Рэд.*). У 1951 годзе скончыла 9 класаў Асташкавіцкай СШ (Светлагорскі раён) і паехала на Далёкі Усход. Там закончыла 10-ты, а ў 1957 годзе атрымала дыплом Хабаруўскага інстытута чыгуначнага транспарту. Працавала ў Находцы, Уладзі-вастоку, Ерване, Маскве, Калініне, Сургуце, Наябрску і тут, у Такмаку, Бішкеку. Студэнткай на канікулах тры разы адпачывала дома ў матулі, а потым маці пераехала да мяне (тата загінуў на фронце). Апошні раз была на Радзіме ў лістападзе 1991 года.

Не забыла родную мову, бо пастаянна пры савецкай уладзе выпісвала беларускія газеты, часопісы. У Ерване за гэта мяне празвалі "Ася не совсем русская".

Сёлета мне спаўняецца 70 гадоў. Вельмі сумую па Радзіме, хоць тут і людзі душэўныя, і клімат вельмі спрыяльны. Усе мае савецкія грошыкі, а іх было нямала, загінулі ў ашчаднай касе, і цяпер няма магчымасці пабываць на Радзіме.

З павагай і нізкім паклонам
Анастасія САМАРДАК.

АД СЯБРОЎ З ДАЛІНЫ ЧУЙСКОЙ

Лясною ружай і шыпшынай
Назваў Дубоўка Беларусь.
Сам Тагалока назваў алтыннай
Зямлю, якую ганаруць.
А Тагалока зваў залатою
Зямлю, дзе я цяпер живу.

О, Беларусь, лясная ружа,
Зялёны ліст, чырвоны цвет!
У грамадзе працоўнай, дружнай

Знайшла ты свой шчаслівы свет.
І грамадой працоўнай, дружнай
Мы пракладзем сумесна след.

О, Беларусь, краса-шыпшына,
А вочы сінія, як лён!
Ты ад сяброў з Чуйскай даліны
Прымі нізеханькі паклон.
І з двойчы залатой даліны
Мы шлем сяброўскі наш паклон!

РАСІЯ. КОМІ.

МОЙ НАСТАЎНІК
ПЁТР ЛІЧКО

З удзячнасцю ўспамінаю сярэдняю школу ў гарадскім пасёлку Турэц, якую закончыў у 1951 годзе, яе настаўніцкі мужчынскі калектыў.

Нас выхоўвалі і вучылі ў асноўным мужчыны, было толькі дзве настаўніцы — па хіміі і рускай мове і літаратуры. У якой цяперашняй школе дырэктар, завуч і большасць настаўнікаў мужчыны?

Хачу раскажаць пра нашага любімага Пятра Сямёнавіча Лічка. Выкладаў ён нямецкую мову з шостага па дзiesiąты клас. На той час яму было гадоў трыццаць. Прывабны — высокага росту, валасы русыя, вочы шэрыя, вельмі добры і адначасова патрабавальны. Любіў сваіх вучняў, ніколі не павышаў голасу, дапамагаў зразумець складаную граматыку нямецкай мовы, але на пяхвалу быў скупы.

Сямёныч, так паважліва звалі

яго вучні, закончыў інстытут заможных моў, у час Айчынай — ваяваў. Пасля вайны прыехаў у родны край, жыў у вёсцы Качаны. Штодзённа на працягу навучальнага года вучні з нашай вёскі ішлі 6 кіламетраў у школу і назад. Дарога праходзіла ўздоўж вёскі, дзе жыў настаўнік, каля старых моглак, па маляўнічай мясцовасці. Мы заходзілі па яго, каб ісці разам у школу.

Потым Пётр Сямёнавіч набыў веласіпед і на гэтым транспарце дабраўся на работу, але калі набліжаўся да вучняў, якія ішлі ў школу ці са школы, то злазіў з веласіпеды і ішоў пешшу, размаўляючы як з роўнымі.

Праз два гады Сямёныч купіў паліяўнічае ружо 16-га калібры і заняўся паляваннем. Ён распяваў пра дзікіх жывёл, якія сустракаюцца ў лесе ці балоце. У тых гады ва-

дзілася шмат зайцоў, лісіц, былі цецерыкі, качкі. Паляўнічых у раёне не было, і Сямёныч паспяхова паляваў на гэту дзічыну. Яму хацелася здабыць шкуру ваўка, але ўдачы доўга не было.

Аднойчы восенню 1949 года па дарозе ў школу дзеці здалёку пачулі, што ў вёсцы моцна крычаць гусі. Падыйшлі бліжэй і ўбачылі, што воўк ганяе гусей. Забеглі ў хату да настаўніка, казалі, што ў двары воўк распраўляецца з гусямі.

Спачатку ён не паверыў, думаў жарт, потым хутка зняў са сцяны ружо, зарадзіў і выбег. Звер быў ужо далёка, мільгаў толькі ледзь бачны ў тумане. Настаўнік два разы стрэліў, але не папаў. А ў двары ляжал задушаныя гусі.

Неж праз два месяцы, калі чарговы раз зайшлі да настаўніка, убачылі яго вельмі ўзрушаным. Сямёныч павёў нас у хлеў, дзе ляжаў забіты воўк. Ён раскажаў, што купіў у суседа пару гусей, выпусціў іх гуляць, а сам засеў у засаду, чакаючы зверу. Той прыйшоў за гусямі ў двор, дзе і знайшоў смерць. Гэта быў самец ростам з аўчарку.

Сямёныч удала паляваў на птушак, зайцоў і лісіц, а ваўка здабыць больш не ўдалося.

Любімага настаўніка пасля заканчэння Лесатэхнічнага інстытута я больш не сустракаў. Быў накіраваны ў Рэспубліку Комі, дзе працаваў майстрам лесу, інжынерам старшым інжынерам, начальнікам аддзела і намеснікам галоўнага інжынера лесанарыхтоўчага аб'яднання ў Сыктывукар — усяго 46 гадоў.

У канцы 90-х гадоў прыехаў у родныя мясціны. Мне патрэбна было схадзіць у паштовае аддзяленне Турца. Ішоў нашай школьнай дарогай каля моглак, якія за 40 гадоў вельмі пашырыліся. Ля самай дарогі ўбачыў сціплы помнік, падышоў бліжэй і прачытаў, што тут пакоіцца Пётр Сямёнавіч Лічка, які пражыў на белым свеце 58 гадоў.

Я пастаяў ля магільны любімага настаўніка, пакланіўся і пайшоў з думкамі аб хуткацечнасці жыцця. Вечная табе памяць, любімы настаўнік!

Феафан ПАНЬКО.

галерэя

УСПАМІН ПРА МАЙСТРА

«...Падчас і па чужых краях журуся, А хопіць і куточка Беларусі, Каб цэлы век свой да яе ісці».
Ніна МАЦЯШ.

З Віталем Цвіркам мяне пазнаёміў Сяргей Каткоў. Іх майстэрні былі побач. За такі «падарунак» настайніку дазгэтуль удзячны: Віталь Цвірка быў прызнаны айтарытэт — народны мастак Беларусі (1963), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі (1967). Яшчэ з дзяцінства добра ведаў творчасць Віталія Канстанцінавіча. Мой бацька не адно дзесяцігоддзе выпісваў часопіс «Беларусь», дзе друкавалі каляровыя ілюстрацыі беларускіх мастакоў. Для мяне гэта была энцыклапедыя беларускага мастацтва. Не памылюся, часцей за ўсё друкаваліся пейзажы В.Цвіркі. Яны выдзяляліся велічнасцю, вейкай магутнасцю і ў той жа час цеплынёй.

Некалькі разоў выязджаў з мастаком на пленэр. Пісаў побач. Ні ў аднаго мастака не было такога паходнага мальберта, як у Цвіркі. На багажнік аўтамабіля ўладкоўвалі два тоўстыя драўляныя брусы, зверху палатно. Калі прыязджалі на месца, брусы вертыкальна замацоўваліся спецыяльна прыстасаванымі крукамі і ўмацоўваліся палатно, на якім мастак пісаў твор.

Віталь Цвірка павучаў мяне: «Пішы з прыроды. Толькі калі цябе акружае прырода, атрымліваецца такі трапяткі, хвалюючы твор».

Аднак трэба быць вялікім майстрам, каб знайсці патрэбную кампазіцыю, форму, колер, умець адхіляць непатрэбныя дробязі. Сам Віталь Канстанцінавіч рабіў малюнак адразу шырокім пэндзлем, з налёту. Мог двухметровы палатно напісаць за 4–6 гадзін. Мастак па некалькі разоў на месяц выязджаў на пленэр. Было ўражанне, быццам зямля, дзе ён працаваў, і неба над галавой былі яго майстэрняй.

Згадваецца 1977 год. Пішам Вязьніку, у мяне маленькі памер палатна, у Цвіркі — каля трох метраў. Піша тэмпераментам. Работа амаль завершана, як раптам з пэндзля майстра злітае фарба і кроплі трапляюць на палатно. Што павінен зрабіць мастак? Мне здавалася, возьме мастыхін і зніме фарбу. Не, схопіў маленькі пэндзаль, штосьці зрабіў з кроплямі і гаворыць: «Гэта паляцелі птушкі».

Адзін мастак запытаўся ў мяне, навошта В.Цвірка выязджае на пленэр, калі ён не піша адзін да аднаго тое, што бачыць? У такім выпадку лепш сядзець у майстэрні. Карціны В.Цвіркі — вобраз тых мясцін, якія ён выбіраў. Прырода Беларусі была крыніцай яго творчасці.

Я любіў прыязджаць да мастака на дачу. Бывала, што ён усё лета жыў там. Вялікая майстэрня на другім паверсе мне вельмі падабалася. Прыязджаючы да В.Цвіркі, заўсёды спыняўся ў майстэрні. Сцены з дрэва, драўляная падлога, якая скрыпела, акружэнне твораў мастака, яго бібліятэка давалі надойга добры творчы настрой.

Часам палотны замацоўваліся на сценах дачы, і мастак працаваў адразу на некалькіх. Вось Віталь Канстанцінавіч піша чатыры вялікія працы «Поры года». Гэта заказ праз мастацкі камбінат у нейкі Дом культуры. «Зімовы пейзаж» — бярозавы гай у снезе, цыкавы калеровы матыў. Мастак гаворыць: «Ад

гэтага заказу іншыя адмовіліся. Кароткі тэрмін выканання, ды бярозавы гай узімку даволі складана напісаць...» А я добра памятаю, якая цудоўная праца атрымалася з чырвонай рабінкай на пярэднім плане.

Сядзім ля дачы, вечар, з радыёпрыёмніка, які стаіць побач, льецца класічная музыка, В.Цвірка разважае: «Кожны слухач уяўляе сабе свой вобраз. Калі ж мы ведаем, што твор, напрыклад, мае назву «Вясна», мы ўсе ўяўляем сабе, як бягучы раўчкі ці спяваюць птушкі. Калі «Восень», то зусім іншы настрой. Калі ёсць назва, мы ўсе падпарадкоўваемся ёй, і выйшліны строй будзе амаль ва ўсіх аднолькавы. А ў творы павінна быць загадка...»

Дэталь цыкавыя самі па сабе, чым дзіўна больш, здаецца, тым больш даступны, прыцягальны твор. Глядач часцей за ўсё, у такім выпадку, пачынае шукаць нешта іншае, чаго хацеў мастак. Губляецца галоўнае. В.Цвірка лічыў, што твор не абавязкова дапісваць да канца, тады і будзе загадка. Можа таму ў творах мастака ёсць хвалюючая прывабнасць — «Беларускі матыў», «Лепельская сюіта», «Заціла вярба».

Няхай гэта будзе паварот ракі, дарога за ваколіцай, глядач сам «дамалюе» і перанясцеца ў тыя мясціны, што засталіся з ім на ўсё жыццё. Так было і ў мяне. У дзяцінстве здавалася, што В.Цвірка напісаў раку менавіта нашу. А тут у размове з майстрам пацвердзілася гэтая думка. З яго поглядам на нейкую «касміднасць» было да болю сваё роднае. Часам просты сюжэт быў узяты фрагментам, але

ён пад пэндзлем становіўся ўзвышаным — «Ля млына», «Блакітнае дыханне», «Каложа».

Цвірка не любіў маляваць лета, дзе зялёны колер пераважаў. Мастак прыцягваў больш тонкі, лаканічны настрой у прыродзе. Шматлікія творы здаюцца простымі па сюжэту — зямля і неба. Але гэта прастата знешняя («Сказ пра Нёман», «Бярэзіна», «Ружовы вечар»). Добры густ і пачуццё меры, уласцівыя В.Цвірку, дазвалялі мастаку з лёгкасцю пісаць карціны. Мастак нават самы нязначны матыў прапускаў праз сябе і, як рэжысёр, мог сабраць у адным кадры тыя ўражанні, якія атрымліваў ад прыроды. Дзякуючы нечаканаму мастацкаму рашэнню і арыгінальнасці, творы майстра на любой выставе адразу выдзяляюцца сярод іншых.

Адзін з любімых жанраў В.Цвіркі — нацюрмор. Уражанне такое, што мастак ніколі не састаўляў рэчы, быццам убачыў і напісаў («Успаміны», «Паллявыя кветкі», «У майстэрні»). Калі мастак хварэў і не мог выязджаць на пленэр, з'яўлялася вялікая колькасць нацюрморту. Ён вельмі добра разумее матэрыял. Некаторыя творы пісаліся амаль лесіроўкамі, гладка: «Заслаўе», «Пруды восені», іншыя, наадварот, — даволі густа запаўнялі палатно: «Свір», «Лясная прасека», «Старая Вязьніца». Усё залежала ад тэмы і матыву, які адлюстроўваў мастак.

Можна пазайдросціць таму, якую школу прайшоў В.Цвірка. Гэта Маскоўскі мастацкі інстытут (цяпер інстытут імя В.І.Сурыкава). Выкладалі вядомыя савецкія мастакі С.Герасімаў, які аказаў вялікі ўплыў на маладога мастака, Г.Ражскі і П.Пакаржэўскі, А.Дэйнека, Б.Ігансон, І.Грабар. Але Цвірка заўсёды помніў свайго першага настаўніка малювання, потым вядомага паэта К.Краліва. Мастак успамінаў, што ў час вучобы побач са студэнтамі часта малявалі ці пісалі выкладчыкі (чаго зараз не убачыш).

Нельга не сказаць пра акварэль у творчасці Цвіркі. Па-майстэрску зробленыя акварэлі не маглі не звярнуць на сябе ўвагу нават тых, хто працуе толькі ў гэтай тэхніцы. Ён, як чараўнік, мог падпарадкаваць сабе ўсе матэрыялы і тэхналогію жывалісы.

Здавалася, што ў майстра не было ніякіх складанасцей у жыцці. Але не ўсё было добра і гладка. Некалькі разоў злачынцы, зімой, калі нікога не было на дачы, ламалі і забруджвалі ўсё, што маглі. У В.Цвіркі згарэла майстэрня. Загінулі сотні акварэлей. Былі вялікія скрыні з паперай і акварэлямі. Пажаўнікі баграмі выцягвалі скрыні з лістамі і залівалі іх вадой. Шмат твораў загінула. Страты значныя. Хіба ўсё гэта магло спрыяць творчаму настрою?

У 1981 годзе ў Палацы мастацтва на персанальнай выставе В.Цвіркі было паказана некалькі акварэлей з абгарэлымі краямі. Мой знаёмы, не ведаючы, што адбылося на самай справе, на гэта сказаў, што ў мастака вельмі цыкава знаходка і падыход да афармлення прац.

Напрыканцы 70-х мастак цяжка хварэў. У той час каля года я жыў у яго майстэрні на вуліцы Першамайскай. Лічу за шчасце, што асабістыя зносіны з мастаком далі магчымасць на многае паглядзець па-іншаму. Гэта быў мудры чалавек, мастак, які шмат бачыў, перажыў і навучыўся глядзець на свет з філасофскім спакоем. Час праходзіць, але ўспаміны, размовы з майстрам, яго погляды на жыццё і мастацтва застаюцца.

Няма ніводнага беларускага мастака, чые творы так шырока былі б прадстаўлены ў мастацкіх музеях і карцінных галерэях іншых краін. Пейзажы В.Цвіркі — гэта помнік прыродзе Беларусі.

Вячаслаў ІГНАЦЕНКА, Маддова.

пункт гледжання

ХАЎТУРЫ ПА ЖЫВЫХ?

Хам, адзін з трох сыноў Ноя, аднойчы згледзеў на спячым, з падлітку, бацьку непрыкрыты сорам і памкнуўся было нахіліць братоў да пацяшэння з неабачлівага старога. Але тыя, Сім і Яфет, не спакусіліся блюзнэрствам, далікатна прыкрыўшы аголенае на бацькавым целе. Гэтую старазапаветную калізію пранікліва пракаменціраваў у свой час А.Чэхай: «Хам заўважыў толькі, што бацька яго п'яніца, і зусім выпусціў з-пад увагі, што ён пабудоваў кайчэг і выратаваў свет». Згадваю гэты інцыдэнт, асабліва чэхайскую рэмарку, калі заўважаю «хамскі» сіндром у абыходжанні інтэлектуалаў са сваім народам, яго шматвяковай гісторыяй, духоўнай спадчынай, яе носыбітамі і абаронцамі.

Наша самапрыніжанае некрафільства іншым разам не супраць падхапіць і шырокавядальнае расійскае СМІ. Дужа незалежная расійская газета, пэўна не пасягаючы на кляйготы суседняга народа, надрукавала аднойчы — на цэлы «падвал» — развагі вучолага юрыста. Чорна-тлусты загаловак з драбнейшым падзагаловак сведчылі самі за сябе: «Тутэйшыя. Беларусь: «западныя губерніі Расіі» или «Кресу wschodnie?» (Независимая газета, 1999, 25.08. Особая папка НГ. Восточная Европа). З тых сентэнцый акрамя іншага дазнаёмся пра нявыяўленасць, хімерычнасць нашай нацыянальнай ідэі («а возможна ли белорусская идея вообще?»), следам — пра вартую жалю на канаванасць беларускага лёсу: «Белорусы — носители не собственной уникальной идентичности, а чужой — московской или европейской. По этой причине наиболее оптимальной культурной программой для Беларуси, видимо, может считаться «неоападорусизм» (паспрабаваў бы шануюны аўтар, паходжаннем з Украіны, прарочыць сваім супляменнікам «неамаларасійскі» рай). Вольныя экзерсісы маскоўскага мыслара адразу ж падхапіла рэдакцыя аднаго беларускага (гістарычнага...) часопіса, перадрукаваўшы іх без якога кольвечы каментарыя, нават не пазначыўшы, што гэта пераклад з рускай мовы — мабыць праз спакусу выдаць іншаземны тэкст за сваё ўласнае «адкрыццё».

Цяпер вось і «Голас Радзімы» (2003, 11 сакавіка) торгнуў вярхоўкай хаўтурнага звону: «У беларусаў няма ідэі, у беларусаў ёсць шлях». «У нас няма гісторыі, няма культуры, няма мовы, ды і самі беларусы... ці

КНИГА ГОДА

Аляксей КАЎКА, гісторык, філолаг: «Беларусь, беларушчына дужэе, жыве».

1. Янка Купала. Поўны збор твораў у 9-ці тамах. Т.8. Артыкулы, нататкі, выступленні, калектыўныя творы.
2. Уладзіслаў Сыракомля. Вандроўкі па маіх былых ваколіцах. Успаміны, даследаванні гісторыі, звычайы.
3. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 г. Пераклад на сучасную беларускую мову А.Шагун.
4. Беларуская энцыклапедыя ў 18-ці тамах. Т.15.
5. Беларускія слоўнікі й энцыклапедыі. Бібліяграфія. Складальнікі Вітаўт Кіпель і Зміцер Саўка.
6. Стогн. Паўстанне і вайна 1794 года ў літоўскай правін-

то яны ёсць ці іх няма — гэта яшчэ пытанне». Нішто сабе шчырасць — на спажытак маставага тутэйшага чалавека. Я не супраць дубіравання са шматтысячатыражнай «Советской Белоруссии» развагі вядомага крытыка-канструктывіста ў агульнабеларускай, тыражом сціплейшай газеце, скіраванай на суайчыннікаў замежжа. Востры інтэлектуалізм В.Акудовіча ўзбуджае, правакуе застаю думку гарчыстымі дозамі творчага адрэналіну. Хаця грэшнае жыццё наша не абмяжоўваецца сценамі кабінетнага філасофствавання. Разнастайнае, супярэчлівае, яно хвалюецца, радуецца і журбоціцца, змагаецца. У гучнагалосым «Гэта энк, гэта крык, што жыве Беларусь!», якое ўжо сто гадоў грукаціць з-пад агністага сэрца Купалы выплавіўся, мяркую, генетычны код, інтэлектуальны алгарытм беларускай ідэі — трывучай, як паказаў і паказвае час, незнішчальнай.

«Голас Радзімы» мог бы немала пасведчыць наконце згаданай трывучасці. Урэшце і самі Ластоўскі, Цвікевіч, Тарашкевіч, згаданыя праз коску аўтарам прыгожага «Бусла», сваімі творамі, сваім трагічным зыходам сцвярджалі і сцвярджаюць векавечнасць нашай мовы, культуры, гісторыі. Як і анкета-распавед беларускага «Кніга 2002 года», у тым самым выпуску газеты (ад сябе дадаў бы яшчэ з тузін вартасных выданняў — парадаксальна неаспрэчнага сведчання прысутнасці ў свеце «адсутнае» Беларусі).

«Будзем сеяць, Беларусы!» — лячыў нашы сэрцы паэт у час распачы. Верма і сёння ў нашу сяўбу — з непагаснай ідэяй «Жыве!»

Аляксей КАЎКА, г. Масква. Паціл.

цы. Дакументы. Пад рэдакцыяй Яўгена Анішчанкі.

7. Тэрэза Голуб. У творчай майстэрні класіка. Тэксталагія твораў Максіма Гарэцкага.
8. Гаўрыла Гарэцкі. Выбраныя.
9. Янка Купала і Якуб Колас у кантэксце славянскіх літаратур. Матэрыялы Міжнароднай навукова-тэарэтычнай канферэнцыі (Мінск, 3–4 кастрычніка 2002 года).
10. Пра час «Узвышша». Матэрыялы навуковых канферэнцый, узвышшаўскіх чытанняў (Мінск, 1999–2002). Складальнік Ганна Запартыка.
11. Куфэрак Віленшчыны. № 2. Маладзечна. 2002 / прысвечаны Зосьцы Верас (Л.А.Сівіцкай).
12. Андрэй Котлярчук. Шэды ў гісторыі і культуры беларусаў.

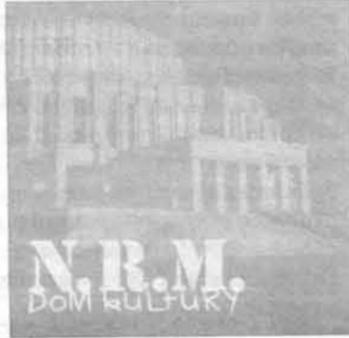
слухай сваё

АСТРАЛОГІЯ НІ ПРЫ ЧЫМ...

"N.R.M.": "ДОМ КУЛЬТУРЫ", МН., 2002, "NRMPRODUCTIONS".

Пасля неверагоднага поспеху "энэрэмаўскага" альбома "Тры чарапахі" многія кінуліся ў астралогію, шукаючы там прычыны новага творчага ўзлёту. Ды што казаць, калі нават у асабістай размове з басістам гурта Юрасём Ляўковым мы неяк здзіўляліся магчнасці арыфметыкі астралагічных цыклаў: 1976 год — першыя мары двух мінскіх школьнікаў (Лявона і Юрася) стварыць уласны рок-гурт (я тады таксама толькі паступіў ва ўніверсітэт на журналістыку); 1988 (роўна праз 12 гадоў), калі ў Амерыцы ўжо ішоў набор маёй кнігі "Праз рок-прызм" (і пра іх "Мрою" таксама), яны прабіваюць мастацкі савет самай кансерватыўнай фірмы ў свеце — маскоўскай "Мелодии" — сваім альбамом "Дваццаць восьмая зорка"; яшчэ праз 12 (у 2000-м) выходзіць той самы суперальбом "Тры чарапахі", які перамог у большасці намінацый нацыянальнай "Рок-Кароны", а потым меў не адно перавыданне.

Здавалася, новых адкрыццяў ад "N.R.M." трэба было б чакаць дзесьці ў 2012, але ў 2002 годзе выходзіць іх альбом "Дом культуры" і ламае сходу ўсю астралагічную ахінею. Не збыліся нават прадказанні тых, хто палічыў чарапашак лебядзінай песняй калектыву. Не. Уздым працягваецца! І хоць я не збіраюся цяпер здраджаваць былым захапленням ад "Худсавета", "Бамжоў", "Ментальнасці", але па многіх параметрах "Дом культуры" будзе выклікаць павышаныя параўнанні. Ды хоць бы паводле мас-

тацкай аздобы: суровы масіў анемпадыстаўскага калажа хоць нагадвае сваёй чорна-шэрай каларыстычнай гамай камбэк-дыск "X-offenders" амерыканскага гурта "Blondie", але значна пераўзыходзіць яго паводле пераканаўчасці сюжэта. І ў гэтым акурат канцэптуальная сутнасць альбома, які ламае суровы быт правінцыйнага ДК ды нават усёй фантазмагарычнай "Незалежнай Рэспублікі Мроя".

Адмыслоўцы ўжо спрабуюць прадбачыць будучыя хіты навінкі сезона ("Маё пакаленне", "Фабрыка", "Беларускія дарогі", "Лёгкія-лёгкія" і нават "Тры чарапахі-2"). І спрачацца з імі няма сэнсу, бо сапраўды песні ўражваюць і рытмічна, і мелодычна, і сэнсава, а што яшчэ трэба? Але я не ведаю нават, што трэба мне, чаго патрабуе мая натура, калі татальна падпадае пад уплыў невядомай падсвядомай сілы твораў кшталту "О, гэта ўсё", "Юра, ёлкі-палкі, Коля" ды іншых псіхадэлічных экзерсісаў. А не ведаючы, даводзіцца задумвацца.

Яшчэ ў дзяцінстве, слухаючы "Led Zeppelin", "Creedence", "T.Rex", я здзіўляўся магчнаму шарму некаторых яўна нехітвых кампазіцый, нават пра змест якіх мог толькі здагадацца, а ўплыў адчуваў проста незвычайны. І тады ўжо прыйшло разуменне, наколькі лягчэй прыдумаць ударны хіт, чым пераканаўча выкласці эмоцыі ў ноты і гукі. Дык вось такія тонкія мелодыі з дакладна выверанымі нечаканымі, жывымі ноткамі з'явіліся ў беларускім року. Гэта мелодыі Лявона Вольскага (а перад тым яны эпизадычна з'яўляліся ў Вячкі Кораня, Ігара Варашкевіча... ды што казаць — у спадара Міхала Клеафаса Агінскага з Сморгоні). І чамусьці нават няважна, ёсць тэкст ці няма яго або пра што ён. Ідзе падсвядомае асэнсаванне.

Зрэшты, тэкстава гэтыя творы таксама небанальныя. Напрыклад, неверагодны для нашага часу фантазм пра двух рабочых на будоўлі:

Будоўля ішла, і рабочы сказаў:
"Юра, пайшлі пасля змены ў спортзал".

А Юра яму паказаў свой білет:
"Даруй, Мікалай, я іду на балет".

Самае неверагоднае, што, жадаючы сабрацца разам пасля працы хоць у бібліятэцы альбо інтэрнэт-клубе, яны нарэшце сустракаюцца, і вы ніколі не здагадаецеся дзе... бо такая фантастыка нават Артуру Кларку не снілася.

Можна было б пагаварыць і пра змест відэа, але гэта будзе цікава толькі тым, хто не пашкадуе грошай на даражэйшае (орнае) выданне.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА

паэтычная імпрэза

Доўгі час я працаваў над паэмай "Чэрствыя душы". Гэта твор пра тых, хто ідзе насуперак запатрабаванням простых людзей, у адным страі з парушальнікамі законаў прыроды і вечнага жыцця на зямлі, веры ў будучыню. Прапаную ўступ да паэмы.

Пятро ПРЫХОДЗ...

У СВЯТЛЕ БЯРОЗ

Дзе бярозы з птахаў спевам
Па зямлі нясуць святло,
Тут і чалавек пад дрэвам
Збудаваў сабе жытло.

Хоча слухаць грай птушыны
Замест гулу перуноў:
Нібы ўвесь абсяг краіны
Нараджаецца наноў.

Для ўсіх яваю жыццёвай
Словы Бог найперш дае,
Каб мог кожны роднай мовай
Думкі выказаць свае.

Яшчэ грэк казаў пры гэтым,
Свет свой бачачы вакол,
Што вучоным і пазтам
Дадзены на ўсё дазвол.

Мо не кожны з надта гучнай

крыжаванка ад ірыны бекіш

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Аددзяленне, раз'яднанне каго-небудзь, чаго-небудзь з кім-небудзь. 8. Пакой, у якім дэманструюць кінафільм. 9. Лёгкая баваўняная тканіна з набітым малюнкам. 13. Сельскагаспадарчая прылада ў выглядзе драўлянай або металічнай рашоткі з зубамі для паверхневага рыхлення глебы. 14. Марскі разбойнік. 15. Спосаб дзеяння, прыём, прывычка. 18. Марудлівы, спакойны, ураўнаважаны чалавек. 19. Будыніна, звычайна дашчаная, для часовага жылля. 20. Партовае збудаванне для прычальвання суднаў. 21. Агульная назва рабочых і сельскіх карэспандэнтаў. 24. Валасяное покрыва на целе жывёлы. 25. Задняя частка лодкі, судна. 26. Асоба або ўстанова, якая бярэ абавязальствы выконваць якую-небудзь работу за плату. 27. Жанчына, якая сватае нявесту жаніху ці жаніха нявесце. 29. У веруючых: вечар перад Калядамі і Новым годам. 31. Бурныя працяглыя аглядысменты ў выпадку адабрэння чаго-небудзь. 32. У народных гаворках: спадніца з саматканага па-

Згодны думкаю такой, —
Але ўсім нам неразлучна
Жыць у памяці людской.

Веры нашай з каранямі
Закапаць не зможа зло,
І таго, што мазалямі
Зроблена ў вяхах было.

Людзям трэба вецер свежы
Там, дзе ўзлёт яны ўзялі.
Толькі зло не мае межаў
І ідзе па ўсёй зямлі, —

Там, дзе здраднікі, іуды
Хочуць свет пазбавіць мар.
Зло аднолькавае ўсюды —
У яго змяніны твар.

Не надоўга ж сыпле восень
Лісце чахлае з галля.
Бо вясною зноў аросіць
Дрэвы родная зямля.

стоп-кадр: веснавы сюжэт

Алена ЯКІМЧЫК

Водар кахання —
Водгук зямнога
спаткання —
Зорам насустрач
Маніць самоту вачэй.

Погляд жадання —
З мараю думкі вітанне
Водгукам гоніць
Мроі бясконцых начэй.
З згодай і з болем
Ў зорна квітнеючым полі,

Ў хвалях прастораў,
Расканаваных агнёў
Вытчыцца слова
З літар чароўна-шалёных,
Водар жыццёвы —
Ведаў крынічных мацней.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з сучаснікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://glas.promedia.by>

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 041 экз. Заказ 1493. Падпісана да друку 8. 4. 2003 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).